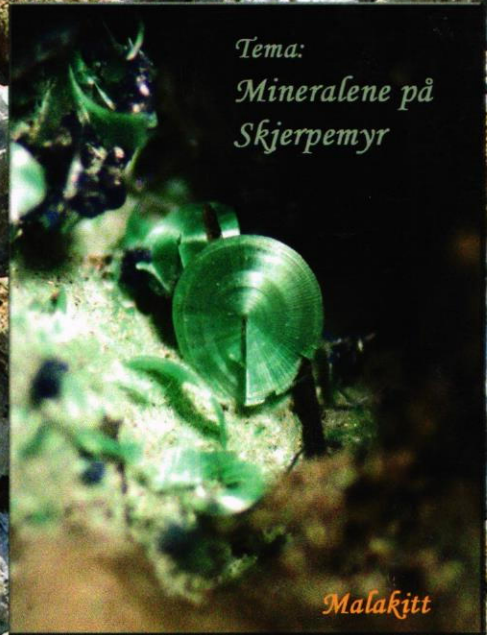


# STEIN



*Skjerpemyrblomst*



Tema:  
*Mineralene på  
Skjerpemyr*

*Malakitt*



*Albitt på epidot*



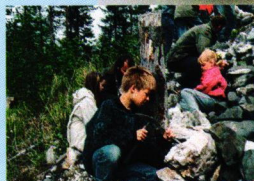




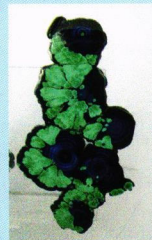
## Innhold

- 3 UTFLUKTER - RED.
- 4 MINERALENE PÅ SKJERPEMYR, GRUA - HARALD FOLVIK
- 10 SKJERPEMYR, APPENDIX - GHV
- 13 BREV FRA LESERNE - THAILAND - BJØRN HANSEN
- 16 GEOLOGINS DAG I SVERIGE - REF.  
-LÅNGBAN 18. SEPTEMBER 2004 - KNUT ELDJARN
- 18 STEINKLUBBEN 40 ÅR
- 20 THE MARY ANNING AWARD TIL BJØRN FUNKE
- 22 TUCSON 2005—GRØNNE STEN OG ULDNE FOSSILER - CLAUD HEDEGAARD
- 28 STEIN OG USTEIN I DAGLIGSKRIFT
- 29 LEDERENS HJØRNE-NAGS-NYTT - KNUT EDV. LARSEN
- 30 VERD ET BESØK:
- 33 NYTT FRA MUSEER OG SAMLINGER

*Epidot på albitt fra  
Skjerpemyr.  
Stuffbredde 6 cm.*



*Steinklubben på  
Grua ved forrige  
jubileum*



*Skive af Azurit og Malakit fra  
Morenci, Arizona.  
49er Minerals stykke.*

### *Forsideillustrasjonen:*

*I bunnen: 30 kilo blymalm=blyglans=galenitt fra oppredningsplassen på Skjerpemyr.*

*Samling Hadeland Bergverksmuseum. Foto STEIN.*

*Blåveisen liker seg på kalkgrunnen på Skjerpemyr. Foto STEIN.*

*Tversnitt av malakittråd. Diameter 0,4 mm. Foto Harald Folvik.*

*Albittkrystaller på epidotkrystaller fra Skjerpemyr. Billedbredde 5 cm. Foto STEIN.*



MUSEI VATICANI

2582

*Når du har  
gått en stund, sett  
i taket og på veg-  
gene, så kan det  
vel bli slik at du*

*blir litt lei. Hvorfor er jeg her nå, tenker  
man kanskje, - og så alle de andre da, 2-3-  
fire tusen? Subb, subb, lyder det fra alle  
føttene. Det er ikke rom for sterkere lyder, -  
det går tregt, går du for fort støter du borti  
dem foran, går du for langsomt får du straks  
noen i ryggen, uten at du dermed føler det  
store fellesskapet, - skjønt, - det er noe der,  
en felles menneskelig søken etter det vak-  
kert skapte kanskje. Om å få se noe vi gjerne*



*skulle ha skapt selv ut ifra et overskudd vi ikke har, og med evner og ferdigheter vil gjerne vil ha, og  
som vi vil tro og mener finnes. Alle har det, - og på sett og vis var det min egen subbende fot jeg så der  
på gulvet, det liknet da svært, - en riktig godsteinfot, og med den spesielle koblingen av tærne! Fint  
og luftig fottøy, men altså bare "2582". Vi har prøvd å finne ut noe om foten, men arkivet er ikke  
tilgjengelig på nett. Vi skal finne ut av det med stunder; hvem som laget det, og når. Og ferden*



# MINERALENE PÅ SKJERPEMYR

Av  
Harald Folvik

## Skjerpemyr naturminne



**TEKNIKKORREKTUR**  
Informasjonskart  
Veg  
Skjerpemyr  
Grua  
Myr

**SKJERPEMYR (48 dekar)**  
I dette nøyne området finnes det flere store og mindre sjeldne arter og en rekke andre arter. Formålet med denne fredningen er å bevare en viktig sønn og nordre skjerp drevet på bry- og senkesoner.

**GEOLOGIEN I GRUAOMRÅDET**  
Området rundt Grua har en spesiell geologisk historie som har gjort det interessant også. De få varme mineralvannene i Oppland ligger i Skjerpemyr, som er den geologiske kjernekjernen på et område som strekker seg fra Langedalen i sør til Mjøsa i nord. For 400-600 millioner år siden, i kullstørrelsen, er det på grunn av påvirkningen av oppvarming og trykk som som skjedde på grunn av kollapsen av superkontinenten Rodinia. Dette skjedde i et område som er ca. 200 millioner år gammel. På dette tidspunktet var det svært varmt og det var mye vann. Dette førte til at det ble dannet kalkbergarter og andre bergarter som er svært sjeldne i Norge. Dette området er et av de få steder i Norge der det er mulig å finne slike bergarter. Dette området er et av de få steder i Norge der det er mulig å finne slike bergarter. Dette området er et av de få steder i Norge der det er mulig å finne slike bergarter.

**VED KONGELIG RESOLUSJON AV 16. NOVEMBER 1894 BLE 17 MINERALFOR-  
KOMSTER FOR DE DØRE FREDT MED BJERNEDE LOV OM NATURMINNER I  
Oppland ble naturminnene Skjerpemyr, Muttagruven, Muttagrøen og  
Landskapsskjerpområdet (Dalsjøen opprettet, alle i Lunner kommune).  
Formålet med å verne naturområdene er å ta vare på de mest verdifulle  
elementene i vår natur for framtid. Mineralskjerpområdet er en  
ikke-følsom ressurs. For forskning er områdene referansesområder  
for studier innen berggrunnsforskning og mineralogi. De er viktige for  
undervisning og beriker naturopplevelsen.**



**Grunnstoffet**

**SKJERPEMIDDEL**

**GEOLOGIEN PÅ SKJERPEMYR**  
Det er viktig å vite at Grua i lang tid har vært et viktig gruvedriftsområde. Det er derfor viktig å vite at Grua i lang tid har vært et viktig gruvedriftsområde. Det er derfor viktig å vite at Grua i lang tid har vært et viktig gruvedriftsområde.

**KULTURHISTORIE**  
Den spesielle geologien førte til at Grua i lang tid har vært et viktig gruvedriftsområde. Det er derfor viktig å vite at Grua i lang tid har vært et viktig gruvedriftsområde.

**UTDRAG AV FREDNINGSFORSKRIFTENE**  
Fredningen er ikke til hinder for vanlig ferdsel i området, men bl.a. disse bestemmelsene gjelder:  
• Alle engager i grunn er forbudt.  
• Bruk av hammer, kulling og sprøkniv er ikke tillatt. Innsamling av prøver fra fast fjell er forbudt.  
• Du kan ta med små, løse steiner til personlig samling/formål.  
• Det er ikke lov å grave med spade eller lignende hjelpemidler.  
**FORVALTNING OG INFORMASJON**  
Forvaltningen av dette området er tillagt fylkesmannens miljøvernavdeling. Forvaltning av et verneområde innebærer: skilting, opplysning, planlegging og ivaretagelse for publikum. Spørsmål vedrørende dette naturminnet rettes til:  
Fylkesmannen i Oppland  
Miljøvernavdelingen  
Gruaområdet, 170-172  
2600 Lillehammer  
Tlf. 062-66 051

**SUMMARY IN ENGLISH**  
This is a list of Special Interest because of the mineralogy. The main minerals are zincblende and galgenmalen. In the past, this area is protected by law, and it is not allowed to collect fossils from the rock. Hammering and digging the ground is from the ground for your private collection.

Infotavle med opplysninger om fredningen. Foto: Miljøvern avdelingen, Fylkesmannen i Oppland.

**Skjerpemyr ligger der som et vindu mot sekundærmineralenes verden, med en rekke forskjellige mineraler. Det meste er smått, men har du først gitt deg inn på å bli kjent med området, er det intet som er for smått og uanselig til å havne under mikroskopet, og etterhvert bli gjenstand for identifikasjon. Personlig har jeg nå i nær 30 år hatt en forkjærlighet for dette området, riktig nok med enkelte lange avbrekk, betinget av at jeg i samme periode har ligget mer eller mindre kontinuerlig ute på anlegg i innland og utland.**

En rask og sterkt forenklet gjennomgang av berggrunnen på Skjerpemyr og det tilgrensende området: Den opprinnelige (prekambriske, i hvilken grad denne kan sies å være opprinnelig) berggrunnen der oppe ble dekket av marine avsetninger. I årmillionene som fulgte ble området utsatt for nær kontakt med magmatiske bergarter, en pulaskitt, som varmet opp området. Den metamorfosen som oppsto på grunn av denne varme-påvirkningen, og som gjentok seg flere ganger, med tilførsel av de nødvendige kjemiske stoffene, førte til dannelsen av de mineralene vi kjenner derfra i dag. De forskjellige mineralene er enten primære eller sekundære av opprinnelse, dvs noen er opprinnelig dannet av de ovennevnte prosesser, noen er dannet på bekostning av disse mineralene, og andre (noen få) er dannet i steinhaugene etter at gruvedriften startet. Jeg har sågar et eksempel på et mineral som er

dannet etter at jeg har plukket med meg mine prøver fra Skjerpemyr, og lagret dem i kjelleren i en del år.

Skjerpemyrmineraliseringen hadde forblitt en hemmelighet for hvis det ikke hadde vært for et fenomen som oppsto geologisk sett i moderne tid: Istiden. Som alle vet har den satt store spor etter seg i landet vårt, og Gruaområdet har heller ikke unngått denne. En isbre har i tidens løp slitt ned bergartene over Skjerpemyr, og blottlagt hele mineralbeltet, slik at vi fikk et vindu hvor vi så å si kunne titte like inn i rikdommen. Det fulgte en lang tid hvor det var regulær drift på malmene i området, selv om driften på selve Skjerpemyr må anses for å være en form for prøvedrift.

Derfor: I den vestlige delen av Gruaområdet, den delen som er kjent som Skjerpemyr, nord for Mutta gård og vest for veien som løper gjennom området.





*Albitt på epidot fra Skjerpemyr. Bredde 13 cm. Foto STEIN.*

ligger det et mineralfelt som skiller seg fra de fleste andre jeg kjenner i den nordlige delen av Oslofeltet, det er bare Konnerud som går klart foran. Avdekkingen av mineralsammensetningen, fra de enkle oksider og sulfider til de mer sammensatte silikater er trolig ennå bare i begynnerfasen. Uten å ha nærmere tilgang til hva andre har funnet i området, kan jeg ut fra egne funn sammenholdt med det som er av kjent litteratur om området, fastslå at til i dag er funnet ca. 30 forskjellige mineraler, med vid spredning mht kjemisk sammensetning.

Kobber-, sink- og blymineraler har vært det som har hatt størst betydning i området, og utgjort den dominerende del i de fleste hittil kjente mineraler. At det også finnes et antall manganmineraler har vel for de fleste vært ukjent. Noen har kanskje sett i "Neumann" at kentrolitt har vært funnet der oppe, og dette var det første manganmineralet som ble funnet, i 1974. I det følgende skal jeg ta for meg en del mineraler, delvis nye i Norge, og delvis nye på Skjerpemyr.

Hovedhensikten med denne artikkelen er å ta for seg mineraler funnet på Skjerpemyr, og den dekker således ikke mineraliseringen ved Lykkens prøve, som ligger i forbindelse med store kalkforekomster høyere opp i åssiden. Noen mineraler derfra er like-

vel nevnt av hensyn til totaloversikten og fordi de er vel kjente blant alle som har ferdes der oppe.

Men først om min samling og fredningsbestemmelsene for norske mineralforekomster: Skjerpemyr er pr. i dag fredet. Alt materiale som danner basis for denne artikkelen er hentet ut i tiden fra 1973 og frem til 1980, og mellomlagret i min kjeller. (Som de fleste som samler på stein har jeg en altfor liten kjeller!).

#### KENTROLITT

(Bly-mangan-silikat)

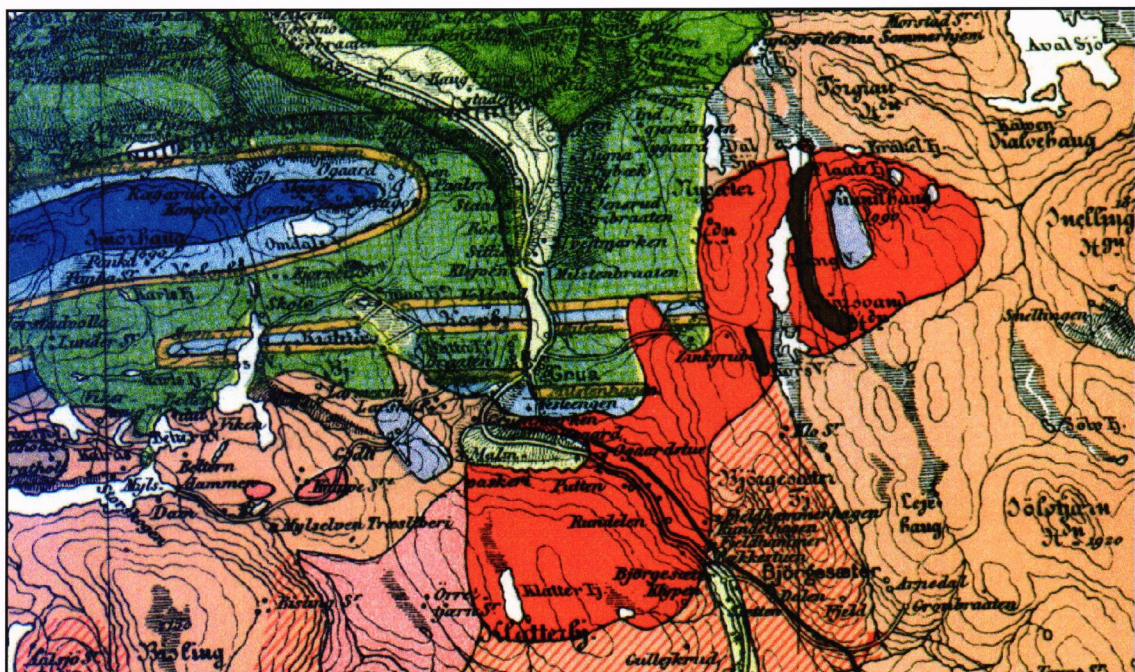
Opptrer som små (0,5-1,0mm) brunsvarte kuler i kvartsdruiser, sammen med og delvis dekket med cerussitt. Mineralet er påvist for første gang i Norge, etter at en prøve, innsendt av undertegnede, ble analysert med mikrosonde av daværende konservator ved Geologisk museum, W.L. (Bill) Griffin i april 1974. Nærmere opplysninger i Neumann.

#### RHODOCHROSITT

(Mangan-karbonat)

Opptrer som et blekrosa, mykt mineral, tilsynelatende uten makroskopisk form, i en kvartsdruuse. Trolig en ansamling av mikro-skopiske krystaller. Identifisert på røntgen ved MGM i november 1991. Så vidt vites første funn av mineralet på Skjerpemyr.





Gammelt kart: Brøgger og Schetelig fra 1923.

### CORONADITT

(Bly-Mangan-oksidd)

Hvis en skal gi en dekkende beskrivelse av dette mineralet i den form det forekommer, må kuleformet finkornet koks være sånn noenlunde riktig, både med hensyn til form, farge og tekstur. Det forekommer som mange andre mineraler på Skjerpemyr sammen med kvarts, og i nær kontakt med sinkblende og blyglans. Mineralet er identifisert ved hjelp av røntgen og mikrosone ved MGM. Forekommer sammen med chalcophanitt. Mineralet er ikke tidligere beskrevet fra Norge.

### CHALKOPHANITT

(Sink-Mangan-oksidd)

Forekommer sammen med CORONADITT, og er visuelt vanskelig å skille fra dette mineral. Mineralene er påvist samtidig. Også dette mineralet er nytt for Skjerpemyr og Norge.

### ROMANECHITT

(Barium-Mangan-oksidd)

Større overflater på kvarts er dekket av et bladformet, brunsort, matt og relativt mykt mineral. Mineralet har tidligere vært angitt under samlebetegnelsen psilomelan, men viser seg ved nærmere undersøkelser å være romanechite. Mineralet er først og fremst interessant som et manganmineral, men også fordi det viser tilstedeværelsen av barium på Skjerpemyr.

myr, noe som tidligere ikke har vært kjent i skrift.

I tillegg til disse mineralene, som alle inneholder mangan, vil jeg trekke frem to andre mineraler som har blitt påvist på Skjerpemyr:

### ROSASITT

(Kobber-Sink-hydrokarbonat)

Forekommer som grønne kuler, sammen med sinkblende og i nær tilknytning til pyritt og blyglans. Ligner svært på malakitt, og er i de fleste tilfeller malakitt. Mineralet er identifisert på røntgen ved MGM i november 1991, og er det første sikre, påviste funn i Norge.

I tilknytning til rosasitt kan det nevnes at det er sendt inn et utall av prøver for identifikasjon fra flere forekomster, men alle tilfeller har vist en malakitt med et varierende sinkinnhold, opptil 12-14%, og kan utseendemessig være svært lik rosasitt. Se nærmere informasjon fra G. Raade i Interne Notater, utgitt av Geologisk Museums Venner.

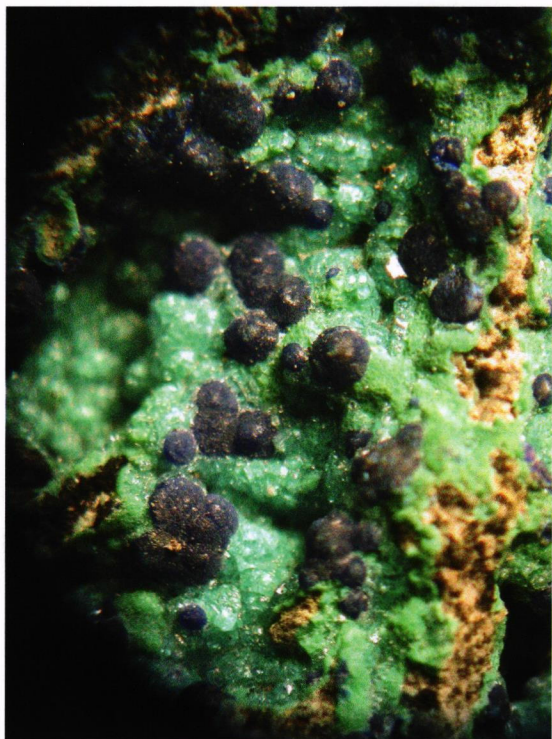
Det siste mineralet vil sannsynligvis de fleste Gruasamlere ha i samlingen sin, kanskje uten å være klar over dette.

Det er:

### STILPNOMELAN

(Kalium-Jern-Magnesium-hydroksylsilikat).





*Malakitt med kuler av Azuritt fra Lykkens prøve.*

Gullfargete små blad, sitter som små rosetter inne i kvarts, og må være dannet samtidig med dette. Forholdsvis vanlig, men har ikke opptrådt i mineralbeskrivelser fra Skjerpemyr tidligere.

Mineraliseringen på Skjerpemyr, slik jeg kjenner den, utgjøres av følgende mineraler:

*Se boks på neste side.*

Røntgenanalyse har påvist Anglesitt i prøver fra Skjerpemyr.

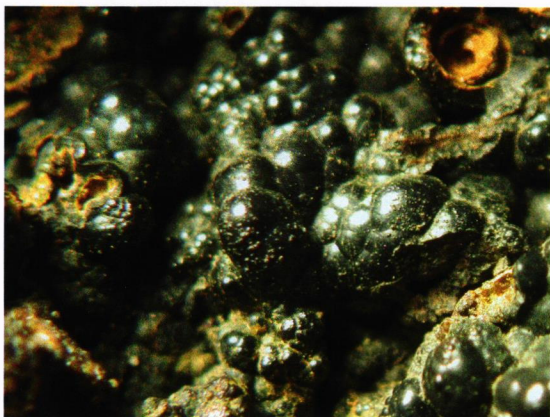
I tillegg til disse kan det nevnes noen mineraler som bare er påvist i Lykkens Prøve, som Tenoritt og Aurichalsitt. Her finnes det i tillegg en amorf fase av kobber-zink-mineralisering som er svært interessant.

Noen mineraler vil garvede Skjerpemyrfarere savne - Limonitt er eksempel på et slikt mineral. De er der fortsatt, men representerer ikke noe godkjent mineral. Stolzitt savnes nok også - men det er ikke påvist at dette mineralet finnes, og dette krever nærmere undersøkelser og sammenholding med opplysninger om Sheelite.

For øvrig finnes det en del som ikke er ferdig undersøkt ennå. De gamle prøvene avslører stadig nye



*Romanechitt i kvarts. Bildebredde 36mm.*



*Kuler av Goethitt. Bildebredde 22mm.*

ting som bør identifiseres. Dette gjelder blandt annet et gult pulveraktig mineral (Greenockitt eller Hawleyitt), noen leiraktige mineraler (Paligorskitt/Sepiolitt - «Merskum»-liknende?) og noen uvanlige varianter av Andraditt. Det foreligger også flere blandingsfaser av mineraler, hvor det ikke er enkelt å fastslå hva som er hva. Enkelte ting forekommer i så små kvantiteter at en undersøkelse blir svært krevende, men med de nye non-destruktive undersøkelsesmetodene som har dukket opp de senere årene vil dette forenkles noe. Det kan også være interessant å finne ut mer om klorittmineralet og pyroksenene.

Som en ser; det er nok av ledetråder for et videre studium av området. Problemet for tiden er å få noen til å foreta røntgen/mikrosonde-analyse av prøver. Hittil har MGM bidratt sterkt til at endel av de ovennevnte mineralene har blitt påvist. Uten dette bidra-



## OKSYDER

<b>CHALCOPHANITT</b>	$Zn, Fe^{2+}, Mn^{2+} Mn_4^{3+} O_7 \cdot 3H_2O$
<b>GOETHITT</b>	$\alpha-Fe^{3+} O(OH)$
<b>CORONADITT</b>	$Pb(Mn^{4+}, Mn^{2+})_8 O_{16}$
<b>KVARTS</b>	$SiO_2$
<b>HEMATITT</b>	$\alpha-Fe_2O_3$
<b>MAGNETITET</b>	$Fe^{2+} Fe_2^{3+} O_4$
<b>ROMANËCHITT</b>	$(Ba, H_2O)(Mn^{4+}, Mn^{3+})_5 O_{10}$

## SULFIDER

<b>BLYGLANS</b>	PbS
<b>CHALCOPYRITT</b>	$CuFeS_2$
<b>CHALCOCITT</b>	$Cu_2S$
<b>PYRITT</b> (svovelkis)	$FeS_2$
<b>SPHALERITE</b> (sinkblende)	ZnS

## KARBONATER

<b>AZURITT</b>	$Cu_2^{3+} (CO_3)_2(OH)_2$
<b>CERUSSITT</b>	$PbCO_3$
<b>SIDERITT</b>	$Fe^{2+} CO_3$
<b>CALCITT</b> (kalkspat)	$CaCO_3$
<b>MALACHITT</b>	$Cu^{2+} (CO_3)(OH)_2$
<b>RHODOCHROSITE</b>	$Mn^{2+} CO_3$
<b>ROSASITE</b>	$(Cu^{2+}, Zn)_2 (CO_3)(OH)_2$
<b>SMITHSONITE</b>	$ZnCO_3$
<b>ANKERITE</b>	$Ca(Fe, Mg, Mn)(CO_3)_2$

## MOLYBDATER

<b>WULFENITE</b>	$PbMoO_4$
------------------	-----------

## WOLFRAMATER

<b>SCHEELITT</b>	$CaWO_4$
------------------	----------

## SILIKATER

<b>ALBITT</b>	$NaAlSi_3O_8$
<b>ANDRADITT</b>	$Ca_3Fe^{3+}(SiO_4)_3$
<b>BRAUNITT</b>	$Mn^{2+} Mn^{3+} SiO_{12}$
<b>EPIDOT</b>	$Ca_2(Al, Fe)_3(SiO_4)_3(OH)$
<b>HEMIMORPHITT</b>	$Zn_4Si_2O_7(OH)_2 \cdot H_2O$
<b>ILVAITT</b>	$CaFe^{3+}(Fe^{2+})_2O(Si_2O_7)(OH)$
<b>KENTROLITT</b>	$Pb, Mn^{3+} Si_2O_9$
<b>STILPNOMELAN</b>	$K(Fe^{2+}, Mg, Fe^{3+})_8Si_8Al_{12}(O, OH)_{27}$
<b>(PYROXEN)</b> (Uralitt)	(Uralittisert pyroxen)
<b>(KLORITT)</b>	(Hvilket klorittmineral er usikkert)

## SULFATER

<b>BROCHANTITE</b>	$Cu_2+4(SO_4)(OH)_6$
<b>ANGLESITT</b>	$PbSO_4$



Kalsittkrystaller opp til 4 mm.



Pyritt, litt oksydert. Høyde på gruppen 1,3mm.

get ville det vært svært vanskelig å arbeide med dette materialet.

### Takk

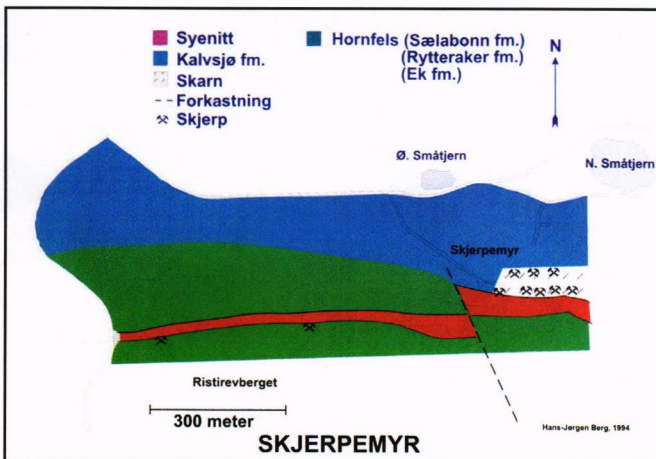
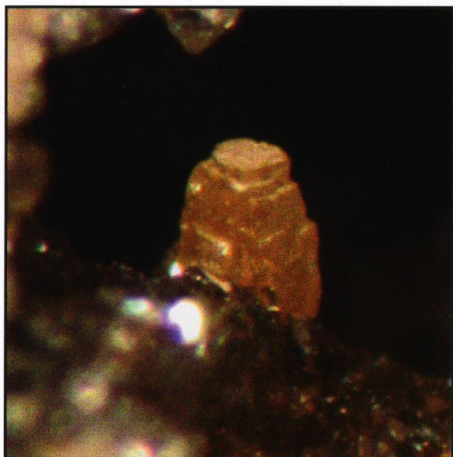
Jeg retter en stor takk til konservator ved Geologisk Museum på Tøyen, Gunnar Raade, for hjelp og

veiledning til denne artikkelen, og til Per Christian Sæbø for hjelp med endel røntgenbestemmelser.

### Litteraturreferanser:

HENRIK NEUMANN:  
Norges Mineraler. NGU Skrifter 68.

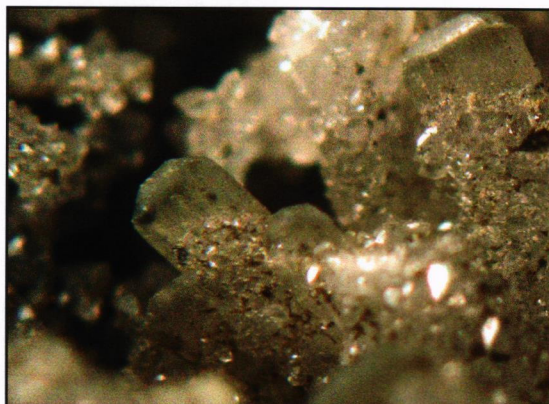




*Wulfenitt. Størrelse på krystall 1,1mm.  
Kart oppe til høyre ved Hans-Jørgen Berg*



*Grossular i Uralitt. Bildebredde 19mm.*



*Hemimorfitt delvis overvokst med kvarts.  
Bredde største krystall 3,1mm.*

V.M.GOLDSCHMIDT: Die kontaktmetamorphose im Kristianiagebiet. Videnskapselskapets skrifter 1911 no. 1. **Se neste side.**

EGIL SÆTHER: Studies on the igneous rock complex of the Oslo region XVIII. Det Norske Videnskapsakademi Skrifter Oslo 1962.

JOSEPH A. MANDARINO: Fleischer's Glossary of Mineral Species 2004. The Mineral Record Inc., Tucson, Arizona, USA.

MINERALOGISK – GEOLOGISK MUSEUM, UiO: Interne notater 1961 – 1990. Geologisk Museums Venner 1991.

MINERALOGISK – GEOLOGISK MUSEUM, UiO: Interne notater 1990 – 1993. Geologisk Museums Venner 1993.



*Cerussitt med kvarts. Størrelse på krystall 1,2mm.*



Skjærpemyr.

Das Vorkommen wurde schon im Anfang des siebzehnten Jahrhunderts auf silberhaltigen Bleiglanz abgebaut, in den letzten Jahren nahm man die

Goldschmidt beretter: Forekomsten ble drevet allerede fra begynnelsen av det 17. århundre. Det ble tatt ut sølvholdig blyglans (galenit). I de senere årene (boka utgitt i 1911, red. anm.) har man tatt opp igjen gruveriften denne gang på sink. (Antakelig et forsøk på å supplere malmen fra Nysetergruvene som lå i motsatt dalside. red.anm.) Arbeidene er imidlertid blitt innstilt.



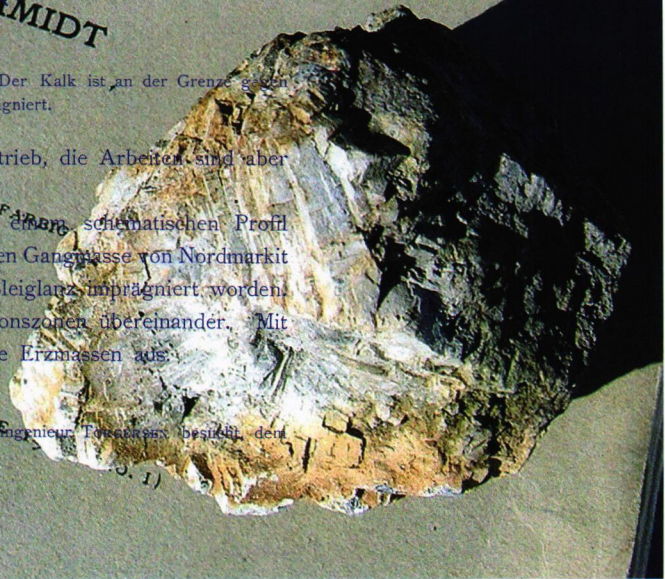
Fig. 8.

Kontaktlagerstätte von Skjærpemyr. Der Kalk ist an der Grenze gegen Nordmarkit mit Erzen imprägniert.

Grube der Zinkblende halber wieder in Betrieb, die Arbeiten sind aber eingestellt worden.

Die geologischen Verhältnisse sind auf einem schematischen Profil (quarzfrei) der Kalk mit Zinkblende und Bleiglanz imprägniert worden. Die Erze finden sich in mehreren Imprägnationszonen übereinander. Mit zunehmender Entfernung zum Gang keilen die Erzmassen aus.

<sup>1</sup> Die Gruben habe ich in Begleitung von Herrn Bergingenieur Foskress besichtigt, dem ich für viele Angaben zu Dank verpflichtet bin.



Gammel (tatt ut for 3-400 år siden) blymalmststoff fra Skjærpemyr. Funnet godt under mosen. Vekt 296 gram. Det blir omtrent 210 gram bly etter røsting. Malmen ble oppredet på Skjærpemyr og kjørt til ovnen ved Myllselva noen få kilometer unna for røsting.



Miljøvernnavdelingen, Fylkesmannen i Oppland rydder og gjør det fint og tilgjengelig på Skjærpemyr (1984). "Aktiv bruk er det beste vern", er oppsynsmannens parole.

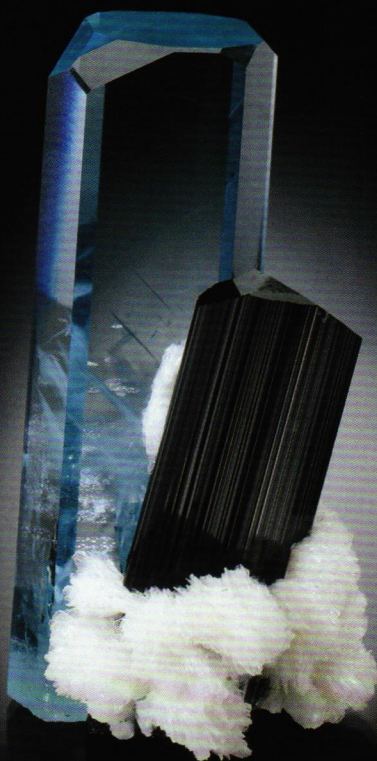


# EURO·MINERAL

## SAINTE-MARIE AUX MINES

FRANKRIKE ◆ ALSACE

### 42. Internasjonale messe Mineraler - Edelstener - Fossiler



AQUAMARINE mit Schorl und Albit, PAKISTAN - Photo Jeff SCOVIL - Sammlung: Sander Fress USA.

Lørdag 25. og Søndag 26. JUNI 2005  
23. og 24. Fagdager



[www.euomineral.fr](http://www.euomineral.fr)

Info : MINERAL Concepts sarl • B.P.8 • 68311 ILLZACH CEDEX • FRANCE • Tel : 33 3 89 50 51 51 • Fax : 33 3 89 51 19 90

Hotel : Tel : 33 3 89 58 80 50 • Fax : 33 3 89 58 67 92



# Mineraler kjøbes

Sølv, Kongsberg - større stykker, tråde og krystaller

Fluorit, Acanthit, Pyrargyrit o.a. fra Kongsberg

Anatas - ubeskadigede matrixstykker

Uvarovit, Outokumpu

Strengit, MalMBERGET

Velkrystalliserte REE mineraler

Gode Langesund stykker



Kontant betaling for gode enkeltstykker og samlinger.

Claus Hedegaard

Strandvejen 2a, 8410 Rønde, Danmark

e-mail: [ClausHedegaard@yahoo.dk](mailto:ClausHedegaard@yahoo.dk)

## Magasinet STEIN as

Med dette innkalles aksjonærene i Magasinet STEIN as til å delta på årets generalforsamling

Sted: Park Hotell , Halden

Tid: Søndag 24. April 2005 Kl. 10.00

Dagsorden:

1. Godkjenning av innkallingen.
2. Godkjenning av dagsorden.
3. Valg av møteleder og referent.
4. Styrets årsberetning for år 2004.
5. Selskapets drift i 2004. Planer for 2005, budsjett
6. Resultatregnskap og balanse. Revisjonsberetning. Disponering av overskudd/underskudd.
7. Valg av styrerepresentanter.
8. Inkomne forslag.
9. Avslutning.

## Aksjekjøp - Magasinet STEIN AS

Il henhold til reglene om "insidehandel" meddeles at:

Styreleder Harald Folvik har kjøpt 2 aksjer, daglig leder/redaktør Geir H. Wiik har kjøpt 4 aksjer.

Aksjene er ervervet til pålydende, kr.250,- pr.stk.



## BREV RA LESERNE

### Thailandhilsen med stein fra Bjørn Hansen



"Forekomsten". Foto B.Hansen.

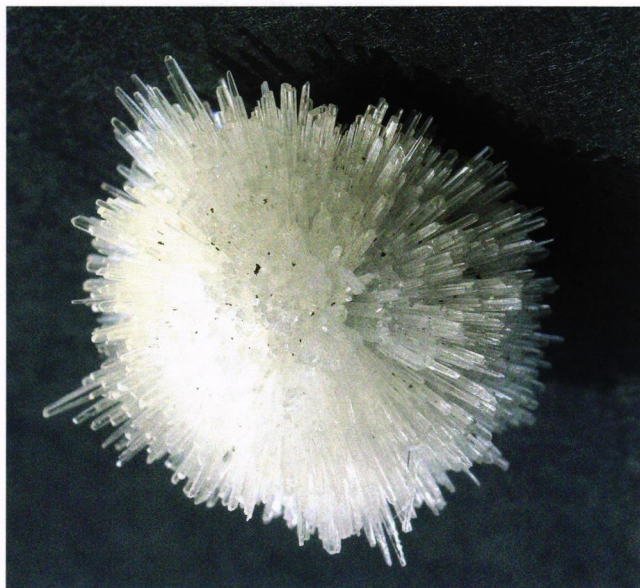
Det kom i posten straks på nyåret, hente-lapp til posten,;- pakke, ingen avsender ikke særlig spennende, kanskje noe STEINretur. Det hender. Men nå var det en stor pakke fra Thailand. Med tsunamikatastrofen i bakhodet pakket jeg opp. Pakken var forøvrig sendt 12.desember, og det var Bjørn Hansen som tidligere bodde på Homme som var avsender.

Han skriver:

Nå bor jeg i Mahasarakham, og hit ikke langt ifra vårt hjem, har det blitt kjørt en masse stein. Den skal brukes til å lage parkanlegg rundt et stort vannhull. Steinen kommer fra Buriram/ Surin omtrent 30 mil syd for oss. Der er det en vulkan som visstnok hadde utbrudd for 100 år siden, er jeg blitt fortalt. Der har det skjedd en helt utro-



Honningkalsitt 2 cm. Foto STEIN



Mesolitt, diameter 25 mm. Foto STEIN. "

lig zeolittmineralisering. Mesolitt, natrolitt, skole-sitt, thomsonitt, gonnarditt, phillipsitt, gyrolitt for å nevne noen. Dessuten finnes kalsitt i alle mulige varianter. Videre apofyllitt, et gismondinliknende mineral, og ikke å forglemme chabasitt i vannklare til hvite krystaller. Mulig harmotom og gmelilitt, men identifikasjon er vanskelig.

Jeg vil gjerne ha STEIN i posten om du vil bruke noe av dette. En tilbakemelding gjør meg glad.

Godt nytt STEINår!

Det samme til deg Bjørn, og takk skal du ha. red.- Også; - nytt brev i slutten av januar.:

"Fikk tatt noen bilder på forekomsten. Jordhaugen nærmer seg faretruende så det er snart slutt der!

PS Jeg MÅ finne ut hvordan det ser ut der steinen kommer fra. Så hva med ei "framhaldsoge" om Thailand?"

Greit det! Og STEIN får du selvsagt tilsendt. red.







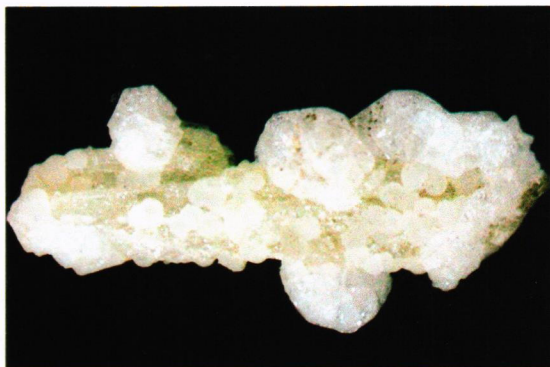
*Dette er vanskelig. Vi får levere den til bestemmelse. Stubbredde 10 cm. Foto STEIN.*



*Apopylitt? Billedbredde 5 cm. Foto STEIN*



*..... og denne går samme veien. Billedbredde 2 cm. Foto STEIN.*



*Kalsitt og Philipsitt. Lengde 3 cm. Foto B.Hansen.*



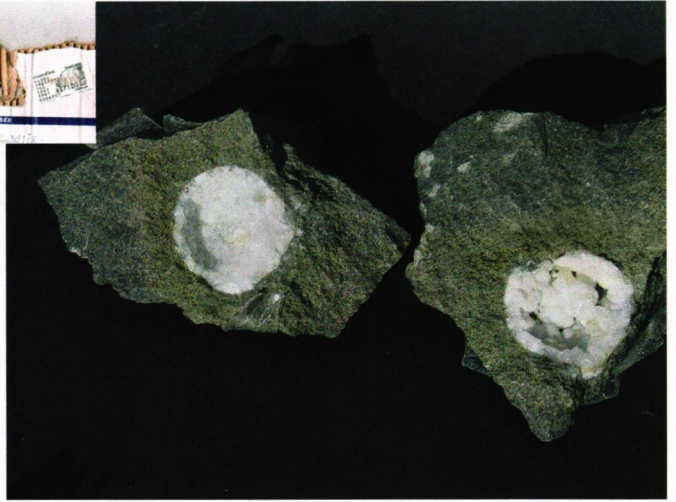
*Prehnitt? 2 x 2 cm. Foto B.Hansen.*



*Chabasitt på calsitt 1 x 1,3 cm. Foto B.Hansen.*



Og straks før påske: Ny sending fra Bjørn, - framhaldsoga! Han har nå vært der, og det ble mere stein, - spennende stein,



med kjente og ukjente zeolitter og kalsitt. Se på denne med tape, ingen tegn til hulrom utenpå, - men se inni, -fint hulrom med ?? krystaller. Godt vi kjenner folk som kan finne ut av det. Resultatet får du i neste utgave av STEIN.

Bjørn skriver (7.mars 05):

Midt i mellom Surin og Buriram ligger vulkanen som steinen kommer fra. Navnet på vulkanen er Khao Krae Dong. Den rager nå 265 meter over havet. Den ble blåst i filler under siste utbrudd. Så nå er krateret blitt et halvmåneformet badevann på ca. 1,5 kvadratkilometer. (Se barn som bader nede til venstre). På toppen sitter en gullfarget budda som er mer en 20 meter høy. Jeg tok trappa ned igjen. Det var 297 trinn. Utbruddet må ha vært kraftig. Det lå kampesteiner i alle retninger flere kilometer unna.

Tok en avstikker til en annen vulkan 40 km lenger syd, Khao Phnom Rung. Den har vært død i 900 000 år. Oppe på den ligger et mange tusen år gammelt tempel, bygd av stein selvfølgelig. En veldig hellig plass, - og et utrolig vakkert byggverk som dessverre krigens herjinger har satt sine spor på. Men det er delvis bygget opp igjen. Sender med en liten bit lava derfra til deg. Byen under vulkanen heter Prakhon Chai.



T.v.:  
Kalsitt-  
gruppe,  
billed-  
bredde 6  
cm.  
T.h.:  
Phillipsitt  
med et  
overtrekk  
av  
prehnitt.  
Foto  
STEIN.







# GEOLOGINS DAG I SVERIGE

## LÅNGBAN 18. SEPTEMBER

### 2004

Av Knut Eldjarn

De siste årene har det i Sverige blitt arrangert en "Geologins dag" hvor både universitet og høyskoler, organisasjoner, bedrifter og amatørgeologer har vært engasjert for å fremme forståelsen og interessen for geo-fag. Det blir i denne forbindelse gjennomført en rekke ulike arrangementer over hele Sverige. Ideen om å lage en liknende "geologiens dag" diskuteres nå også i Norge.

I 2004 var det 17. og 18. september som var valgt til de årlige geologiarrangementer i vårt naboland, og da jeg fikk vite om det spennende programmet i Långban denne dagen bestemte jeg meg for å reise dit. Siden Långban er en av verdens mest mineralrike forekomster, regnet jeg med godt besøk både fra Sverige og Norge til omvisninger og foredrag. Men av de om lag 30 som hadde funnet veien til Långban denne dagen, var jeg den eneste fra Norge. Det er forhåpentligvis flere norske geologiinteresserte som vil komme til de nye arrangementene som er planlagt i Långban neste år i forbindelse med geologins dag.

Hver time fra kl. 12-15 var det guidede turer til de forskjellige "varphögerna" der det fortsatt kan finnes sjeldne mineraler. 5-7 personer i hver gruppe fikk god veiledning av Urban Strand, mangeårig Långbanspesialist og formannen i Långbanselskapet. Underveis ble det også tid til et besøk innom et mørkt rom i en av de gamle bygningene hvor en annen nestor blant svenske mineralsamlere, Frej Sandström, hadde lagt fram en rekke fluorescerende mineraler fra Långban og andre svenske lokaliteter. En vandring på natten i Långban med UV-lampe er en unik safari i mineral-fluorescens. Det meste av Kalcitten og Dolomitten fluorescerer rødlig mens ett av de vanligste arsenatene, Svabitt, fluorescerer sterkt gult. Sterkest lyser små blå-hvite korn av Scheelitt. I tillegg er det en rekke vanlige og mer sjeldne mineraler som oppviser blå, grønn og violett fluorescens i kortbølget UV-lys.

Det ble ikke tid til å lete så mye under omvisningen, men noen timers hardt arbeid senere blant de mangan-svarte steinene på skrot-tippene viste at det fortsatt er mulig å gjøre gode funn. Selv kunne jeg reise hjem med fine krystaller av Barylitt, Braunnitt, Långbanitt, Rhodonitt og Richteritt. Massive styk-

## OPPSUMMERING AV

### GEOLOGINS DAG 2004

blev en succé! 20 000 besøkere från hela landet fick uppleva lärorika och festliga aktiviteter på ett 80-tal platser, från Lappland i norr till sydligaste Skåne. Nytt för i år var att skolor bjöds in till cirka / 3 av arrangemangen, vilket visar på en stor kapacitet bland arrangörerna. Medialt har Geologins Dag fått mer publicitet än tidigare år med fler publicerade artiklar och fler mediala inslag än tidigare.

I denna sammanställning kan du läsa om hur Geologins Dag förlöpte och hur arrangörerna upplevde dagarna.

#### Syftet med Geologins Dag

Geologins Dag skall vara en mötesplats för såväl svenska som utländska intressenter, såväl organisationer som enskilda personer, inom det geovetenskapliga ämnesområdet.

Geologins Dag har som syfte att sprida information och kunskap om geologi och övrig geovetenskap till allmänheten och skolor

Geologins Dag skall marknadsföra en nationell och årligen åter-kommande samlad insats och tillhandahålla visst informationsmaterial till lokala arrangörer av exkursioner, föredrag, utställningar, tävlingar, "öppna hus", m.m. i hela landet.

Lokala arrangörer kan utgöras av företag, universitet och högskolor, skolor, kommuner och myndigheter, museer, bibliotek, företag, geologiska och amatörgeologiska föreningar, naturskyddsföreningar, hembygdsföreningar etc. samt enskilda personer.





Og her sikres materiale. Foto Jurek Hölzer.

Erik Jonsson har doktorert på en avhandling om mineraldannelsen i Långban.

ker med Hedyphan, Svabitt, Tilasitt og Berzeliit er det også relativt lett å finne. Gedigent bly som Långban er spesielt kjent for, er heller ikke så sjeldent som små sprekkfyllinger sammen med rød Lithargitt ofte i en matrix med avrundete krystaller av Magnesioferritt. Det er mulig å finne mer enn 200 forskjellige mineraler på gruvetippene, men de krever både kunnskap og en god porsjon flaks for å gjøre virkelig gode funn.

Den siste post på programmet under geologiens dag i Långban var et meget interessant foredrag av nykreert Dr. Philos. Eriks Jonsson fra Stockholms Universitet. Med bakgrunn som ivrig mineralsamler og Långban-kjenner har Erik gjort hobbyen til sitt yrke og hans vitenskapelige nybrottsarbeid kaster

nytt lys over hvordan denne lokaliteten har blitt en av verdens rikeste mineralskattedekster.

Det er bare om lag 4 timer med bil fra Oslo til Långban. Likevel er det få norske amatørgeologer som har oppdaget de fascinerende og mineralrike forekomster i denne delen av Vermland. Långban og de beslektede forekomstene i nærheten ( Nordmark, Jacobsberg, Harstigen og Sjögruvan) utgjør virkelig et Mekka for seriøse mineralsamlere. Jeg har selv dratt på pilgrimsferd dit minst én gang i året i snart 40 år – og finner stadig noe nytt og spennende. For andre som ennå ikke har gjennomført sin Hadj, kan neste års geologiens dag være et godt sted å begynne.

**Geologins Dag 2005 inträffar den 9 & 10 september. (red.anm.)**

Nytt om

## GEOLOGIENS DAG 2005:

[www.geologi.no](http://www.geologi.no)

Adr.:

Tjernbakken 5

1450 Nesoddtangen, Norway

Tlf.: ++ 66 96 01 66

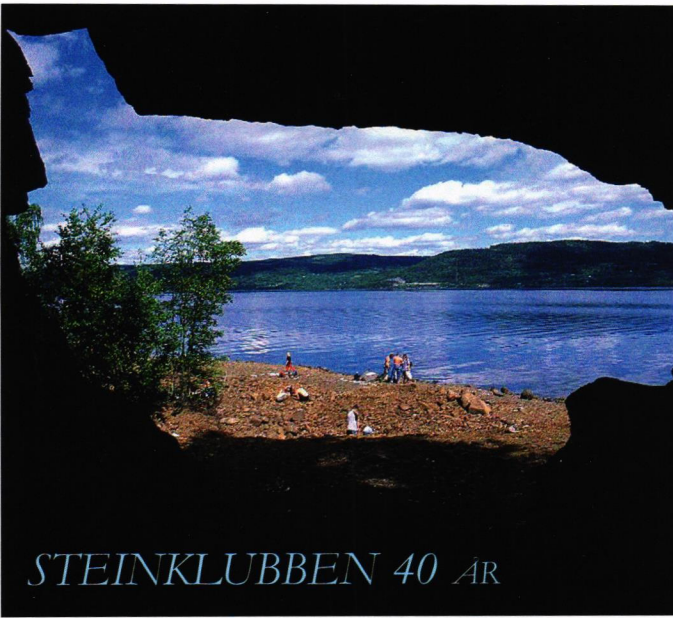
Mobil: 95 11 35 62

E-post: [anne@geologi.no](mailto:anne@geologi.no)

<http://www.geologi.no/>







Av Lars O. Kvamsdal  
Foto Bjørn Funke

***Til glede for nye STEINlesere og for gamle STEINlesere som muligens begynner å glemme litt, skal vi her se litt på STEINKLUBBENS 40-årige historie.***

Det hele begynte i 1964 - 1965 da Johannes A. Dons på Geologisk Museum i Oslo hadde begynt å legge merke til at det var en jevn tilstrømning av unge mennesker som leverte inn prøver i resepsjonen på museet. Han så at her var det mennesker som hadde opparbeidet seg en del kunnskaper på området og bestemte seg for å gjøre noe for disse personene.

I samarbeid med Thor Johnne, Arne Martinsen og Gunnar Henningsmoen ble STEINKLUBBEN startet etter en omvisning på museet 9. mai 1965. Den første turen gikk til de klassiske lokalitetene på Grua på Hadeland 23. mai 1965. Like etter, 27. mai 1965, gikk turen til Slemmestad.

Det kan være verdt å huske at dette var før fredningenes tid, og lokalitetene var langt rikere enn slik de framstår i dag. Tenk deg Grua, Slemmestad og Malmøya i 1965, Byrud og Krekling i 1966 eller Nakholmen og Dypingdal i 1968 og Hamrefjell og Hukodden i 1969! Det store fredningsraset kom

ikke før på 80-tallet (Kvamsdal 1989, 1991 og 1993).

Siden STEINKLUBBEN er den eldste geologiforeningen, var det ingen andre foreninger som hadde samlet på lokalitetene, bare enkelte ivrige amatører, noen studenter og fagfolk.

Navnet STEINKLUBBEN ga seg selv. Dette var en klubb for folk som var interessert i stein. Og siden det ikke var andre klubber i landet, så var det ingen som hadde hevd på navnet. Nå ser vi at andre klubber har startet barneavdelinger og gitt disse avdelingene navnet Steinklubben. Det er hyggelig at også andre klubber retter sine aktiviteter mot barn, men vi i Steinklubben setter pris på at navnet Steinklubben uten noe stedsnavn knyttet til seg, forbeholdes oss.

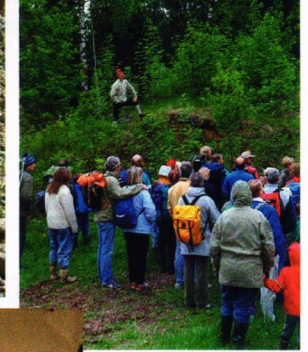
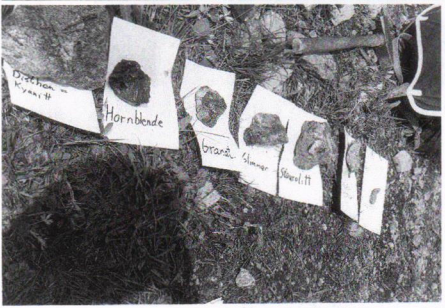
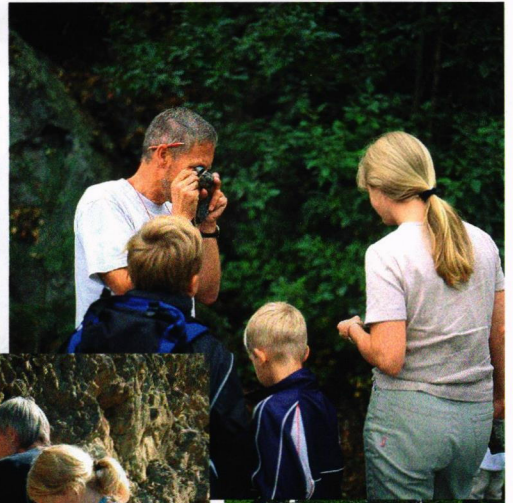
STEINKLUBBEN har hele tiden vært innstilt på at barna skal være hovedpersonene. Men på turene er ofte foreldrene like engasjerte og interesserte som barna. Og hyggelig er det, så blir steinklubbarrangementene en familieaktivitet.

Som dere forstår av lokalitetsvalgene over, har paleontologi og mineralogi vært sidestilte interessefelt i STEINKLUBBEN i alle år. Fram til 2001 ble det arrangert en fossiltur og en mineraltur før sommerferien og det samme etter ferien. Fra og med 2002 har vi redusert aktiviteten til en tur før, og en tur etter sommerferien, men alltid slik at det er en fossiltur og en mineraltur hvert år. Reduksjonen fra 4 til 2 turer i året medførte langt større fram møte på turene.

Det med å finne egnede lokaliteter til turene våre, var en av årsakene til at turprogrammet ble redusert. Det er begrenset hvor mange steder det er mulig å ta med 30 personer til en fossil- eller en minerallokalitet. Da kan Huken og Bjønndalen være gode å ha.

Og så er det så viselig innrettet at Bjørn Funke, en av Norges mest kunnskapsrike amatører innen paleontologi, tar seg av fossilturene, mens jeg, etter mange års erfaring, vet en del om de minerallokalitetene vi besøker. Og skulle vi stå fast, har vi kontakter på Geologisk Museum som kan hjelpe oss. Det er vel ikke mange andre klubber i Norge som kan framvise en så jevn bredde på fagområdet. Paleontologi og mineralogi får hele tiden like mye oppmerksomhet.





**K**lubben har i perioden 1965 til 2005 bare hatt to formenn. Thor A. Johne var formann fra 1965 til 1976 (11 år) mens jeg har vært formann fra 1976 og fram til i dag (29 år). Dette får oss til å reflektere litt over spørsmålet: Hva med framtiden?

Bjørn Funke og jeg er ikke ungdommer lenger, og vi har forgivevis sett etter noen som kan overta etter oss. Det er vel dette som bokstavelig talt kalles for-gubbing. Så hvis ikke annet skjer, vil STEINKLUBBEN eksistere så lenge Bjørn og jeg kan rusle rundt i steinhauger.

**M**en mange fine opplevelser har vi hatt, og mange hyggelige ord har vi fått fra medlemmene. Slikt varmer og motiverer oss til å fortsette enda en stund.

*Fotos fra Steinklubbens virksomheter gjennom 40 år. Se også foto på neste side fra Steinklubbens første tur.*

*Søndag 22.mai blir det 40årsjubileumstur, i gamle men ikke gjenngrodde spor. Grua! Her vil de som ordner med geologi, museer, de vernede områdene, i det hele tatt STEIN og slikt på de kanter, sørge for at store og små finner seg vel tilrette.*

*Gratulerer med 40-årsdagen, STEINKLUBBEN! red.*







Mary Anning



Fra Steinklubbens første tur i 1965 til Grua på Hadeland, Bjørn Funke med trekasse over skulderen.  
Foto: Steinklubben.

## THE MARY ANNING AWARD TIL BJØRN FUNKE

*Av Jan Ove R. Ebbestad og Trond Lindseth*

Mary Anning var 11 år da hun sammen med sin bror fant det første komplette skjelettet av fiskeøglen *Ichtyosaurus*. Året var 1810 og stedet var Lyme Regis på Englands Dorsetkyst. Her er det rike marine lag av jura alder, hvor velbevarte fossiler av amonitter, muslinger, haitenner, og også marine reptiler opptrer. Mary Anning livnærte seg og sin familie ved salg av de fossilene hun fant til datidens ledende forskere, og var selv anerkjent som meget kunnskapsrik paleontolog i fagets tidlige barndom. Mary Anning fant foruten flere fiskeøgler også det første skjelettet av en plesiosaur. Hun ble med rette kalt "den fremste fossilsamler verden har kjent"; Mary Anning døde i 1847.

Hennes bidrag til fremme av geologi og paleontologi har ikke blitt glemt, og hun anerkjennes gjennom en pris kalt *The Mary Anning Award*. Prisen ble innstiftet i 1999 av The Palaeontological Association, Europas ledende organisasjon for profesjonelle paleontologer. Prisen består av en pengedel på 100£ og et innrammet diplom. Denne utmerkelsen hedrer amatørpaleontologer som på en enestående måte har bidratt til å fremme faget. Dette kan være alt fra inn-

samling og kuratering av fossiler til bidrag i profesjonelle artikler innen faget. Prisen ble delt ut under foreningens årlige møte i desember, som i 2004 ble holdt i Lille i Frankrike.

I 2004 ble *The Mary Anning Award* tildelt Bjørn Funke fra Asker, den første i Norge til å få en slik anerkjennelse. Bjørn fikk prisen fordi han naturlig nok er en dedikert og samvittighetsfull samler, men først og fremst fordi han har et sterkt samlende engasjement når det gjelder fremme av amatørpaleontologi i Norge. I en årrekke har han sammen med Lars O. Kvamsdal ledet Steinklubben for barn, Norges eldste geologiske forening, og i 1994 var Bjørn med på å stifte foreningen Palvenn sammen med Jan Ove R. Ebbestad. Denne foreningen samler alle interesserte amatørpaleontologer og samlere i Norge under Geologisk Museum, De naturhistoriske museer i Oslo's kappe. Foreningen tilbyr møter, foredrag, faglig kontakt og hjelp fra Norges fremste fagsenter på område, ekskursjoner og allmenn samling rundt felles interesser. Til gjengjeld hjelper foreningens medlemmer til med bl.a. innkjøp av spesielle prøver til museets samlinger, samt ivaretar på mange måter museets interesser hva angår norske fossiler og fossilforekomster.

Foreningen ledes med sikker hånd av Bjørn, som også står for hjemmesiden.

Foreningen arrangerte i august 2004 en tur til Svalbard med formål å grave ut fossiler for Paleontologisk museum i lag fra Jura-Kritt tidene på Janusfjellet.



En tur med sensasjonelle funn som i ettertid har blitt mye omtalt i media. De siste ukene har vi kunne se Bjørn som en av Fossiljegerne i serien som går i Newton på NRK.

I tillegg til disse engasjementene bidrar Bjørn direkte til forskning ved å sjenerøst stille sin meget omfattende og velordnete samling til rådighet. Til dags dato har forskere fra England, Tyskland, Sverige og Japan nydt godt av dette, og minst fire publikasjoner inneholder materiale samlet og donert av Bjørn. Med Bjørns engasjement blir det garantert flere.

### Kilder

Palaeontological Association hjemmeside:

<http://palass.org>

Wikipedia 2004: [http://en.wikipedia.org/wiki/Mary\\_Anning](http://en.wikipedia.org/wiki/Mary_Anning)

Palaeontology Newsletter 38, 1998.

PalVenn: <http://www.nhm.uio.no/palmus/palvenn>

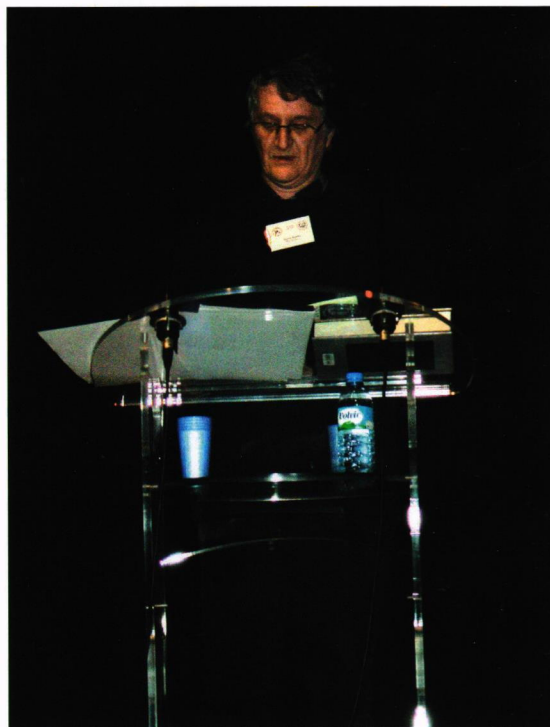
Steinklubben: <http://www.nhm.uio.no/palmus/steinklubben>



*Fossiljegeren Bjørn Funke på øglejakt ved foten av Janusfjellet, på Svalbard. Foto: PalVenn*



*Bjørn Funke er nede til høyre, i ubekvem arbeidsstilling når Ichtyosaurushodet legges i gips. Foto: PalVenn.*



*Her framfører Bjørn sin takketale under prisoverrekkelsen i Lille, Frankrike. Foto: PalVenn*



# TUCSON 2005 – GRØNNE STEN OG ULDNE FOSSILER

Tekst og foto Claus Hedegaard

**”Tucson Messen” er et aggregat af mange forskellige messer; jeg talte 42 og besøgte selv 22 dette år. Selv med to og en halv uge til rådighed nåede Steins energisk udsendte altså kun godt halvdelen af messerne og flere af de 22 var kun genstand for overfladisk opmærksomhed. Der har givet været mange spændende ting, jeg slet ikke så. Jeg tillader mig at behandle begivenheden som en enhed, da alle ’tager til Tucson’ og ikke til en bestemt messe, og da en del handlere dukker op ved flere messer.**



Montre på TGMS Messen til minde om den nyligt afdøde Arizona mineralog Richard Bideaux og hans literære produktion. Montren præsenteret af the Geoliterary Society og Gemological Institute of America library, organiseret af GIA bibliotekarerne Dona Dirlam (venstre) og Cathy Jonathan.

Der havde kun været beklageligt få nye fund af mineraler de seneste måneder og det meste nye kom fra Bolivia, hvor jeg havde set materialet på min tur i November-December. Det betyder ikke, det var en dårlig messe eller at man havde svært ved at komme af med penge, - tværtimod! Adskillige handlere udbød større samlinger, - jeg så materiale fra flere end 10 store samlinger, der var kommet på markedet de seneste måneder, - og enkeltstykker fra mange flere. Det er vel en naturlig konsekvens af demografien. Mineralsamlere bliver ældre, og jeg håber virkelig, der er nok yngre samlere til at absorbere alle disse pragtfulde stykker.

Der blev gjort flere interessante fund i Bolivia i slutningen af 2004, hvad der afspejlede sig i udbudet hos flere handlere i Tucson. I volumen var Vivianit fundet nær Canutillos (at Colavi, Provincia Cornelio Saavedra, Departamento de Potosí, Bolivia) vigtigst. Der var flere hundrede stykker, omend sjældent særligt gode. Krystallerne er for det meste 3-6 cm lange, mættet flaskegrønne, ofte gennemsigtige og vokser i revner i et chokoladebrunt matrix. Jeg synes ikke materialet er særligt æstetisk, da de fleste krystaller har mange berøringspunkter og er dybt begravet i matrix; samtidig fremstår stykkerne ’flade’ da krystallerne oftest ligger i eet plan. Retfærdigvis må man sige, at de få virkelig gode stykker er spektakulære; krystallerne har høj glans, højere transparens end anden Vivianit og den grønne farve er slet ikke dårlig.

De interessanteste nyfund fra Bolivia var Andorit fra Mina San Jose (Oruro, Departamento de Oruro, Bolivia) og Joseit fra Tazna. Du ved det måske ikke, men sulfider er på alle måder de interessanteste mineraler og bør udgøre kernen i enhver samling. Andorit krystallerne bliver over 6 cm store; de er kraftigt rillede og ikke så skarpe som ’gammelt’ materiale men meget karakteristiske. De blev indsamlet i november 2004 og de urensede stykker, jeg så i Boli-



Enorm Andorit krystal – ca. 6 cm – fra Mina San José, Oruro,





*Ca. 4 cm Phosphophyllit krystal fra Mina Unificada i Potosí, Bolivia. Arkenstone stykke.*

*Clinohumit krystaller i Calcit fra Morogoro i Tanzania. Jentsch Mineralien stykke.*



*Orange Microlit krystaller på Muskovit, indsamlet December 2004 i Mina Ipê, Governador Valadares, Minas Gerais, Brasilien. Fabre Minerals stykke.*

via, var alle af den sædvanlige gråsorte farve med halvmetallisk glans, medens nogle af de stykker, jeg så i Tucson var bronze-farvede. Jeg lurer på om nogen har leget med kemikalier? De bolivianske minearbejdere talte om at 'smide det hele i saltsyre.' Da jeg spurgte 'hvorfor?', svarede de, 'fordi det er det eneste kemikalie, vi kan få!' Der kan man bare se, hvor dum jeg er. Jeg anede virkelig ikke, at det SKAL behandles med kemikalier! Joseit krystallerne så dog fine ud, - op til 2 cm store, halvmetalliske og gråsorte. Jeg har ikke tidligere set så gode Joseit krystaller til salg.

Det nylige fund af Phosphophyllit krystaller fra

Cerro Rico de Potosí fangede manges interesse, som en handler sagde, "Phosphophyllit er det mest sexede mineral netop nu." Det nye fund er opmuntrende, men er endnu ikke en seriøs konkurrent til de store krystaller fra 1960erne, - de største nye krystaller, jeg har set, er omkring 4 cm.

Bemærkelsesværdige ikke-bolivianske fund omfatter skinnende, orange-brune Microlit krystaller til ca. 3 mm, enten på grågrønne blade af Muskovit eller chokoladebrun Manganotantalit fra Ipê Mine (Governador Valadares, Minas Gerais, Brasilien). Clinohumit er et af disse bjergartsdannende mineraler, man normalt ikke ser, bortset fra brune korn i et par carbonatiter. I min messerapport fra Mineralientage München 2004 nævnte jeg et nyt fund af blå og violet Spinel fra Morogoro i Tanzania. Sidst i 2004 kom der fra samme lokalitet rav- til sherry-farvede Clinohumit krystaller i en grov, gråhvid Calcit og ofte i selskab med Spinel.

Folk med hang til Kvarts indeslutninger (se Hyrsl & Niedermayr, 2003) var oppe og køre over aggregater af Fluorit krystaller indesluttet i Kvarts krystaller - nogle dobbelt-terminerede - fra Itremo (Firarantsoa Provinsen, Madagascar) og Muskovit var. Fuchsit phantomer i ditto fra ditto. Fluoriten virkede overbevisende, men phantomerne var bare grønne! Farven kunne udmærket passe med Fuchsit men jeg er phyllosilikatskeptiker og tillader mig at tvivle til jeg har set en analyse. Sjøv sten.

Der var mere grønt stads fra nær Kayes i Mali. Et upræpareret parti æblegrønne halvkugler af Prehnit med matte men skarpkantede Epidot krystaller fra





3 cm Epidot krystal på lysegrøn Prehnit fra nær Kayes, Mali. Wright's Rockshop stykke.



Elbait krystaller til 30 cm på hvide Albit xx fra Lavra da Pederneira (São José da Safiara, Minas Gerais, Brasilien).  
Fine Minerals stykke.

*Enorm Elbait krystal fundet i Januar 2005 i Mt. Mica (Maine, USA).  
Ex coll. Gary Freeman.*

Kayes dukkede op i Sainte Marie-aux-Mines 2004 og enten var de samme blevet præpareret eller et nyt parti var kommet til Tucson 2005. Kombinationen af Prehnit og Epidot er på ingen måde sjælden, men materialet fra Mali er mere æstetisk end det fra andre lokaliteter, jeg kender.

På messen sås Elbait fra to nye, vigtige fund. I Mina Pederneira (Sao José da Safiara, Minas Gerais, Brasilien) fandtes et parti exceptionelle stykker i maj/juni 2004, som var klar til messen i Tucson 2005. Stykkerne er meget sarte og ofte ødelagt af tektoniske bevægelser, - nogle gange også af forkert spræng-



*Enorm Elbait krystal fundet i Januar 2005 i Mt. Mica (Maine, USA). Ex coll. Gary Freeman.*



ning! Bemærk, handlerne gør frivilligt opmærksom på dette. Det er ikke en stor og dyster hemmelighed. Jeg så enkelte matrixstykker og adskillige enkeltkrystaller i størrelsen 20-30 cm. Matrix består af hvide, tavleformede Albitkrystaller og turmalinerne er gennemgående grønne med enkelte blå zoner og røde kerne nær basis.

Fundet af store Elbait krystaller fra Mount Mica (Paris, Maine, USA) i januar 2005 var formentlig mere uventet. Stykkerne blev præsenteret på TGMS messen af Gary Freeman, som bryder minen i Mount Mica for samlerstykker og som viste analyser af flere stykker fra eet druserum. Hovedparten er virkeligt Elbait. Det er ikke bare en rygmarvsrefleks at al farvet Turmalin er Elbait, men et par røde stykker var Rossmannit (de fleste røde er Elbait) og de mørke termineringer er Foitit. Det var opmuntrende at se et fund af store, fremragende turmalin krystaller fra en velkendt forekomst og min kompliment til ejerne for deres vilje til at tage stykkerne med til Tucson for at udstille dem. Nogle krystaller er lyserøde. Andre er; - du har sikkert gættet det: Flaskegrønne!



Slebne sten siger mig ikke så meget, men jeg var glad for at se et parti faceteret Andesin fra Congo hos Gemfrance. Den største sten vejede 33,42 ct – den var på den pæne side af 2 cm, - men det var farven, der fangede min opmærksomhed. De transparente sten er dybt røde. Tænk Hotazel Rhodochrosit, - og farven skyldes kobber. Enkelte sten er både røde og grønne med en 'Alexandrit effekt', hvor farven afhænger af lyskilden. Jeg glemte at notere mig ejeren, – *mea culpa*, – men jeg så også en fantastisk 11.00 ct ren Tsavorit, en fantastisk størrelse for denne grønne, kenyanske granat. Redaktøren slår mig ihjel, hvis jeg nævner perler "det er ikke ordentlige mineraler", selvom de er spændende aggregater af Aragonit. Så jeg vil ikke fortælle om den perfekt sammensatte, graduerede halskæde af South Sea perler hos Paspaley Pearls. De var i det mindste hvide og ikke grønne!



*Tiffany Kunzit halskæde med barok-perler og diamanter, designet af Paloma Picasso i 1986 i anledning af Tiffany's 100 års jubilæum.*

*Ex coll. Smithsonian Institution.*

*(Smukt! red.anm.)*

Selvom de ofte slibes, er trapiche Korund fra Mogok Distriktet (Burma) fine mineraler. De udbydes altid, - og findes måske kun sådan, - som enkeltkrystaller. Jeg så stykker ca. 5-20 mm i diameter og farven var enten dybt rød ('Rubin'), blålig grå ('Safir') eller grønlig med en seksarmet stjerne af indesluttede nåle, som stråler fra stenens midte til hjør-



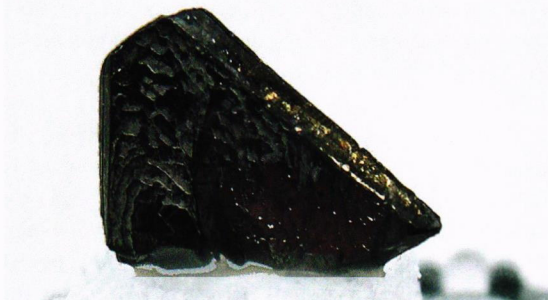
*Trapiche Rubin fra Mogok Distriktet (Burma). Martin Steinbach stykke.*



*Trapiche Safir fra Mogok Distriktet (Burma). Martin Steinbach stykke.*

nene af de tavleformede krystaller. Jeg går ud fra, man kan betragte trapiche krystallerne som en speciel type 'stjerne' som i 'Stjernerubin' eller 'Stjernesafir'. Trapiche krystaller indeholder bundter af fibre i begrænsede zoner, hvor fibre ofte ligger så tæt, man ikke kan se det indesluttede mineral og zonerne fremstår grå i slebne stykker.

Jeg hæftede mig igen ved et stigende udbud af meteoritter. For mig er det bare mærkelige bjergarter, men i år så jeg mange handlere med et stort udvalg. Jeg kigger altid efter meteoritter med spændende mineraler, men finder oprigtigt sjældent noget! Årets undtagelse var en flot skive af en fransk jern-nikkel meteorit, udstillet af Alain Carion. Den indeholdt en 5 cm stor Chromit krystal. Chromit er ikke sjældent, men jeg har aldrig set det i en meteorit. Og hvornår var det sidst, jeg så en god Chromit krystal?

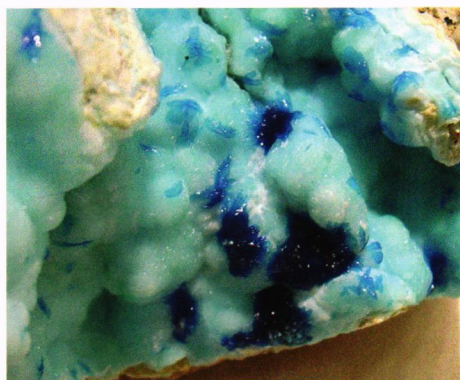


*2 cm enkeltkrystal af Joseit fra Tazna, Bolivia. Fabre Minerals stykke.*





*Kvartært, sibirisk uldhårnæsehorn og Lars Berwald (blå trøje).*



*Mørkeblå Veszelyit krystaller på lyseblå Hemimorphit fra Loachang Tin Mine (Gejiu, Yunnan Provinsen, Kina).  
Ex coll. Bill Pinch.*

Udbudet af fossiler i Tucson har aldrig været så forskelligartet som på de store europæiske messer, men der er bedre udvalg af store skuestykker. Der er selvsagt 'standardtingene' som amerikanske høj-tænder i størrelsen 10-15 cm, flotte fisk fra Green River Shale i Wyoming og mange store dinoer. Både originale og afstøbninger. Jeg faldt over en del spændende store kvartære skeletter fra Sibirien, både uldhårnæsehorn og elefanter. Jeg kunne desværre ikke bruge tid nok på de døde dyr, da der var flere gode mineralmesser, jeg heller ikke havde nok tid til. To uger til en stenmesse *er* altså for lidt!

I Tucson ser jeg altid frem til Tucson Gem og Mineral Society's (TGMS) messe og især deres særudstillinger fra private og offentlige samlinger. Dette års tema var 'Kina', ganske som ved Mineralientage München 2004 og Mineralien Hamburg 2004, og det er en naturlig konsekvens af Kinas betydning for mineralmarkedet. Mineraler begyndte at sive ud af Kina for omkring 20 år siden og i dag udgør kine-



*Kermesit krystaller til 12 cm længde fra Caiwa Mine, Danfeng Co., Shaanxi Provinsen, Kina.  
Ex coll. Bill Pinch.*



*Warikahnit krystaller til 2 cm fra Tsumeb (Tsumeb District (Oshikoto Region), Namibia).  
Ex coll. Bill Pinch.*

siske mineraler en væsentlig del af lageret hos mange handlere. Jeg kan kun overfladisk nævne nogle få bemærkelsesværdige monterer fra messen.

Mange samlere viste selvsagt flotte kinesiske stykker. Jeg hæftede mig især ved montrene tilhørende Steven & Claire Smale og Mauna & Keith Proctor, men der var mange andre. Tænk dusinvis af fantastiske Scheelit, Cassiterit, Wolframit, Stibnit. Jeg var glad for at se så mange 'sorte' mineraler, et stort udvalg af stykker, der ikke ubetinget er gennemsigtige, slibeværdige og frem for alt ikke grønne! Jeg brugte lang tid foran Bill Pinch's montre med fremragende stykker af sjældne og usædvanlige kinesiske mineraler. Jeg hæftede mig ved mørkeblå Veszelyit krystaller på lyseblå Hemimorphit fra Loachang Tin Mine (Gejiu, Yunnan Provinsen, Kina), som jeg ikke havde set før. Veszelyit er ikke et almindeligt mineral og dette stykke var sandsynligvis blevet reddet fra





*Fremragende Lawsonit krystaller til 8 mm fra et nyt fund i Mendocino (California, USA). Ex coll. Clive Matson.*

et parti Hemimorphit slibemateriale. Bill viste også et glimrende stykke med Kermesit krystaller fra Caiwa Mine (Danfeng Co., Shaanxi Provinsen) i selskab med Valentinit krystaller, Stibnit og Pääkkönenit. Der har været en del Kermesit på markedet de seneste par år, men som regel som enkeltkrystaller eller løse aggregater uden matrix og uden de spændende ledsagemineraler.

Jeg kan godt lide usædvanlige mineraler og Clive Matson's montre ved TGMS messen var en lækkerbidsk. Lawsonit er velkendt blandt samlere af sjældne mineraler som lyse korn i mørk Glaucofan fra det nordvestlige Californien - Reed Ranch i Marin Co. er den klassiske lokalitet, hvor mineralet normalt er massivt. Der findes krystaller, men de er ikke hyppige. Men Clive Matson havde haft en heldig tur til Mendocino, hvor han fandt et betragteligt antal stykker med skarpe, svagt lyserøde krystaller i Calcit-fyldte hulrum. Krystallerne er op til 1 cm lange og danner både tætte belægninger og fine enkelt-siddende krystaller.

"Tucson Messen" er meget andet end folk, der sælger sten fra et bord. Modsat skandinaviske messer, hvor udenomsaktiviteter er sjældne, særudstillingen ved Mineralientage München er en væsentlig undtagelse, - sker der utroligt meget andet i Tucson. Især TGMS messen gør meget med sine udstillinger, der vel at mærke opbygges een montre ad gangen af samlere fra hele Verden på frivillig basis, men også med aktiviteter for børn og foredrag. De folk gør virkeligt meget for at holde hobbyen i live og for at sørge for, der også i fremtiden er samlere til at købe vore samlinger, når vi bliver for gamle



*Transparent Epidot krystal fra nær Shigar, Pakistan. Haromosh Minerals stykke.*

eller for døde til at fortsætte. Men faktisk gør talrige arrangører et eller andet udover blot at stille borde op. Aktiviteterne rækker fra to-tre dages kurser i gemologi mod betaling til en times gratis foredrag om et eller andet, spændede fra gemologisk forskning over hvordan man trækker kugler på snor til indsamling af mineraler i Indien. En del aktiviteter henvender sig specielt til handlere, - Tucson er i vidt omfang en engros messe, - og dækker hvidvask af penge, mode og markedsføring. Jeg talte flere end 100 foredrag og kurser i løbet af cirka to uger.

Jeg overværede kun et par seminarer selv, men havde stor fornøjelse foredraget af Dr. Jim Shigley fra Gemological Institute of America om gemologisk forskning, specielt om syntetiske diamanter og hvordan man identificerer dem. Geoliterary Society holder et af sine årlige møder i forbindelse med Tucson messen, -vi er der alligevel allesammen! I år omfattede det også et seminar af Roger Merk og John Stimpson om at opbygge et bibliotek om mineraler og ædelsten i det 21. århundrede. Som samlere af litteratur om topografisk mineralogi og palæontologi sætter jeg stor pris på nyt input, - man kan ikke bare gå ned til boghandleren og hente, hvad man har brug for!

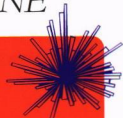
#### **Reference:**

- Hyrsl, Jaroslav & Niedermayr, Gerhard. 2003. Geheimnisvolle Welt: Einschlüsse im Quarz/ Magic World: Inclusions im Kvarzt. Bode Verlag, Haltern.









**NAGS - NYTT**

**Årsmeldinger - Småsteinklubb og Landsmøtet**

Det er årsmeldingstid. Sakte men sikkert dukker nå den ene årsmeldingen etter den andre opp i postkassen mi (du glemmer vel ikke å sende den for din forening? (orker du ikke å skrive ta en telefon da vel!)) Her er det mye bra lesestoff om møter, aktiviteter og turer i året som gikk. Først ute var Steinklubben i Oslo. I motsetning til de andre foreningene tilsluttet NAGS består denne nesten utelukkende av medlemmer fra 7 til 16 år. Klubben har eksistert siden 1965. Eget blad har de også, "Mifo-nytt". Hovedaktiviteten er 2 eller flere turer i året. Det er ikke ubetydelig det

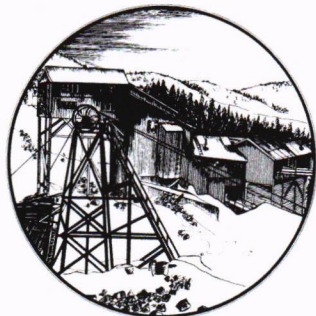
arbeidet lederen Lars Olav Kvamsdal legger i dette for å skape steinglede og forståelse for geologi i nye generasjoner. Takk for den innsatsen du gjør Lars Olav!

I Stavanger geologiforening har de startet med "Småsteinklubben". En gjeng på 26 barn møtes en gang i mnd, og lærer om en ny stein hver gang. De får hver gang en ny stein til samleboksen sin. Steinløype, turorientering, ekskursjoner, steintroll-laging og oppgaver av ulike slag er noen av ingrediensene i dette arbeidet som synes å være svært så populært. Kjempebra! De er også flere andre foreninger som har barnegrupper, for eksempel Halden geologiforening, Sandnes steinklubb mfl. Det er fullt mulig å få til noe. Ideer om hvordan man gjør det finner dere i NAGS-permen!

Årets Landsmøte er like rundt hjørnet, - 23. april i Halden. Vi sees!

PS. Et reisefordelingsfond gjør at det er mulig å subsidierer noe av reiseutgifter for delegater som kommer langveis fra. Visste du det?

*Knut Edvard Larsen*



**SETESDAL MINERALMESSE**

4 - 7 August 2005

**ODDESTEMMEN**

**STEINSLIPERI**

**Evje i Setesdal**

*Utstillingsområde er rundt  
Oddestemmen Steinsliperi og  
Camping 3 km nord for Evje sentrum*

**GRATIS ADGANG TIL  
MESSE!**

Åpningstider

torsdag 12.00 - 18.00

fredag 11.00 - 18.00

lørdag 11.00 - 18.00

sundag 12.00 - 18.00

- Utstillere med mineraler, smykker, gaver m.m.
- Steinturer med mulighet for guiding
- Steinsliping med demonstrasjoner
- Omvisning i Flåt Nikkelgruve
- Museer med mineralogiske samlinger
- Barneaktiviteter og grillkveld
- Buss som kjører mellom attraksjonene

Opplysninger: ODDESTEMMEN STEINSLIPERI

4735 Evje

tel. (+47) 37930161

[steinsliperi@oddestemmen.com](mailto:steinsliperi@oddestemmen.com)

[www.oddestemmen.com/mineralmesse](http://www.oddestemmen.com/mineralmesse)





Se de største klenodier som noen gang er brakt ut av norske fjell.

## Norsk Bergverksmuseum

Sølvverkets samlinger  
Den kongelige mynts museum  
Kongsberg våpenfabrikks museum  
Kongsberg skimuseum

01.09. - 17.05.05 Alle dager kl. 12 - 16  
18.05. - 31.08.05 Alle dager kl. 10 - 16  
01.09. - 17.05.06 Alle dager kl. 12 - 16  
Ellers på bestilling

Hyttegata 3, N 3616 Kongsberg  
Tlf.: (+47)32 72 32 00  
e-post: bergverksmuseet@bvm.museum.no  
www.bvm.museum.no



## Evje og Hornnes museum på Fennefoss, Evje.

**Hovedattraksjonen er lokale og regionale mineral- og bergartsamlinger, arkiv og materiale fra lokal gruvedrift.**

Museet er åpent hver dag i sommersesongen  
15. juni - 15. august fra kl 11.00 til 16.00.  
Informasjon: tlf. 37 93 14 00 eller 37 93 23 00

Faglig omvisning hele året etter avtale,  
tlf. 37 93 07 94



## ORKLA Industrimuseum

ORKLA Industrimuseum byr på spennende opplevelser på Thamshavnbanen og i Gammelgruva.

På Informasjonssenteret er det utstillinger om jernbane, gruvedrift og geologi.



Museet har helårsåpnet, med utvidete åpningstider om sommeren.

**www.oi.no**

Tlf 72 49 91 00 - post@oi.no  
Pb 23, 7331 Løkken Verk



Agder naturmuseum  
og botaniske hage

**Spennende naturmuseum som viser Sørlandets naturhistorie fra istid til nåtid i et særpreget miljø. Fargerik mineralsamling.**

Åpningstider:  
Tirsda –fredag 10 - 15. Søndag 12 - 17.  
Mandag og lørdag stengt.  
Sommeråpent 20.6 - 20.8.  
Tirsdag - fredag 10 - 18  
Lørdag, søndag, mandag 12 - 18  
Besøksadresse:  
Gimleveien 23, Gimle gård, Kristiansand.  
Adresse: Postboks 1887 Gimlemoen,  
4686 Kristiansand.  
Telefon: 38 09 23 88, Telefaks: 38 09 23 78  
Webseite: www.museumsnett.no/naturmuseum  
e-post:  
[ekspedisjonen.naturmuseum@kristiansand.kommune.no](mailto:ekspedisjonen.naturmuseum@kristiansand.kommune.no)



## UNIVERSITETET I OSLO

Naturhistoriske museer og botanisk hage  
**Geologisk museum, Zoologisk museum  
og Veksthusene**

Museene og veksthusene hele året:  
Tirsdag - søndag 11 - 16 - Mandager stengt

Botanisk hage:  
Lørdager, søndager og helligdager åpner hagen kl.10,  
hverdager kl.07. Åpent til kl.20

Besøksadresse: Sars gate 1, N 0562 Oslo  
Telefon 22 85 16 30, Fax.: 22 85 17 09

e-post [nhm-museum@nhm.uio.no](mailto:nhm-museum@nhm.uio.no)  
www.nhm.uio.no



## FOSSHEIM STEINSENTER

2686 LOM

**Mineralutstilling - butikk**

**I høgsesongen ope  
frå 0900 til 2000**

Tlf. 612 11460,  
E-mail: [fossst@online.no](mailto:fossst@online.no)





De naturhistoriske samlinger

Muséplass. 3. Vestibyle: Tlf.: 55 58 29 20.

Utenom åpningstid: Tlf.: 55 58 29 49.

Dato	Hverdager	Søndager
15.5 - 31.8	10,00 - 15,00	11,00 - 16,00
1.9.- 14.5	11,00 - 14,00	11,00 - 15,00

Stengt mandager

bergen.museum@bm.uib.no

www.bm.uib.no



### Sulitjelma Gruvemuseum

Mineralsamling, sjeldne malmer, gruve-  
historisk samling, fotosamling.

Adr. Fagerli, 8230 Sulitjelma

Tlf.: (+47) 75 64 02 40

### Sulitjelma Besøksgruve

2 til 4 timers omvisninger i  
bergmannens rike.

Adr. Sandneshaugen 21

8230 Sulitjelma

Tlf.: 75 64 06 95

www.salten.com



### **Amdals Verk Gruver**

Gruvemuseet er bygt opp rundt koparverkets  
historie (1540-1945). Foto, teikningar, gruve-  
reiskap, modellar, mineral/steinsamling.  
1200 m gruvevandring. Stort uteområde med  
merka stigar og gruvepark.

Tlf.: 35 07 79 30 / 35 07 70 65

Opningstider: 1. juni - medio august,  
elles etter avtale

<http://www.vest-telemark.museum.no>



### Åpningstider museet:

01. 06-31. 08 alle dager: 09.00-20.00

01. 09-31. 05 Mandag-fredag: 08.30-15.30

Lørdager: 11.00-17.00

Søndager: 11.00-17.00

Åpningstider i Café Rotunden:

Hverdager: 11.00-14.30

Lørdag: Stengt

Søndag: 12.00-16.30

Postadresse: Tromsø Museum,

Universitetsmuseet i Tromsø, 9037 Tromsø

Besøksadresse: Lars Thøringsvei 10

Telefon: 776 45 000, Telefaks: 776 45 520

[www.uit.no](http://www.uit.no)



**HADELAND  
BERGVERKSMUSEUM**

Hele sommersesongen går det turer til gruvene.

**Adresse:** Hadeland Bergverksmuseum  
v/Brita Malmstein, Dæhlinveien 69, 2730 Lunner.

**Telefon:** 61 32 24 21 / 91 53 55 27

**E-post:** [kristin.friborg@c2i.net](mailto:kristin.friborg@c2i.net)

**Kontaktperson:** Brita Malmstein

**Veibeskrivelse:** Museet ligger på Bråten. Kjør  
mot Grua (Rv 4). Ta av v/Granly-banen (fotball-  
bane) 200m sør for Grua sentrum, mot Grua Ren-  
seanlegg. Rødt hus på høyre side.

## **Falu koppargruva**

### • **Öppettider:**

Maj-september alla dagar 10-17 i såväl  
besöksgruvan som museet. Oktober- april  
vardagar 11-17, lör-, sön- och helgdagar  
11-16. Under denna period krävs  
förbokning om man vill besöka gruvan  
under vardagar.

**Nätadress:** [www.kopparberget.com](http://www.kopparberget.com)

**Telefon:** 023-71 14 75 eller 023-78 24 27.





KILE, 4720 HÆGELAND TELEFON: (+47) 38154885

Salgsutstilling og stort utvalg i norske  
og  
utenlandske mineraler.

Smykkestein, smykker og gaveartikler.

Åpent hver dag i sesongen og ellers etter avtale.  
Ta gjerne kontakt med oss på telefon.

Arild Omestad tlf: 99245100 / 38156081  
Frank Strømmen 91715542 / 38100791

Vi sender din bestilling.

Besøk oss på:  
<http://www.beryllen.no/index.htm>

Besøk oss på [www.geotop.no](http://www.geotop.no)

Meteoritter  
Fossiler  
Mineraler

Stein- og smykkeprodukter

# GEOTOP

Bilet Geoimport, postboks 157 - 1430 Ås  
[geotop@geotop.no](mailto:geotop@geotop.no) - [www.geotop.no](http://www.geotop.no)  
Tlf: +47 64943114, Mob: +47 93047178



# STEN- MÄSSAN

**i Göteborg**

9 - 10 april 2005

Frödrottens hus (vid Frölundaborg)

Göteborgs geologiska förening  
Fjällgatan 18 - 413 17 Göteborg  
Tel/fax: 031-42 10 73  
ggf\_365@hotmail.com [www.geonord.org/GGF](http://www.geonord.org/GGF)

Entré:  
Vuxna 50 kr  
Barn 7-15 år 10 kr

# ALT DU TRENGER PÅ ETT STED!

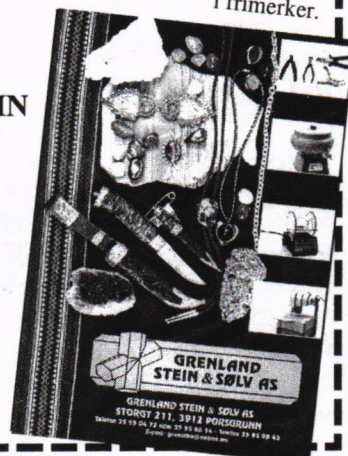
- \* UTROLIG UTVALG AV SLIPT OG USLIPT SMYKKESTEIN
- \* VERKTØY OG MASKINER FOR BEARBEIDING AV STEIN
- \* DIAMANSLIPEUTSTYR FOR STEIN OG METALLER
- \* EKTE OG UEKTE INNFATNINGER
- \* KNIVMAKERUTSTYR OG VERKTØY
- \* LÆR I MANGE KVALITETER
- \* SØLV OG SØLVSMEDUTSTYR
- \* RIMELIG OG GODT NYSØLV
- \* UTSTYR FOR Å LAGE SMYKKER I SØLV OG STEIN

I vår nye, flotte, 84-siders katalog finner du alt du trenger til hobbyarbeidet. Den sender vi mot kr 55,- i frimerker.



Storgt 211, 3912 Porsgrunn

Telefon 35 55 04 72 eller 35 55 86 54 Telefax 35 55 98 43





## Kongsberg mineralsymposium 2005

Kongsberg mineralsymposium arrangeres på Norsk Bergverksmuseum for tiende gang lørdag 7. mai, kl. 10.00 - 18.00.

Spesiell gjest i år er Terry Huizing fra Cincinnati, Ohio, USA. Han har samlet på stein siden guttedagene. Han er utdannet kjemiingeniør, men han har de siste 25 år også vært konservator i mineralogi ved Cincinnati Museum Center og dessuten 'rådgivende redaktør' for mineralmagasinet Rocks and Minerals. Han har skrevet en rekke artikler og har også vært aktiv som mineral fotograf. Mest kjent er han imidlertid som kalkspatsamler. Samlingen består av vel 1000 skjønnsomt utvalgte stuffer fra hele verden i størrelse miniatyr til cabinet. Han samler også mineraler fra Midtvesten i USA og på noen spesialtema, blant annet estetiske pseudomorfoser og kalkspatvillinger.

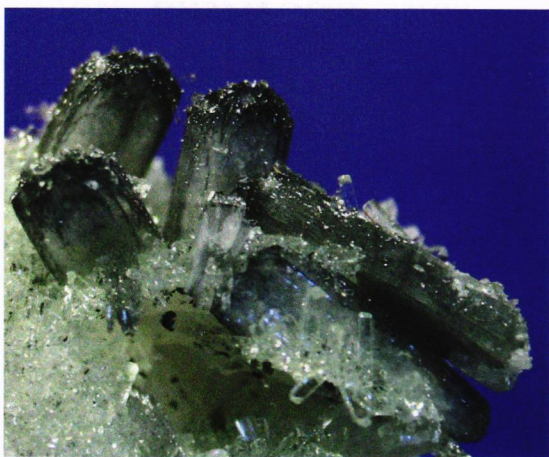
Forøvrig vil det bli et bredt spekter av foredrag om norske mineraler og forekomster. Det faste innslaget 'Mineraljakt med videokamera' vil bli lenger enn vanlig. En stor monter vil bli fylt med stuffer funnet siden fjorårets symposium. Det vil bli salg av mat, mineraler og trykksaker og tid til mineralprat. Alle er velkommen, og det er gratis adgang.

Foreløpig foredragsprogram:

- 12.00 Introduksjon
- 12.05 Terry Huizing: Calcite!
- 13.05 Kaffepause
- 13.20 Roy Kristiansen: Milarittgruppens mineraler i Norge
- 13.40 Knut Eldjarn, Lars O Kvamsdal & Rune Selbekk: Norske vesuvianer og vesuvianforekomster
- 14.00 Harald Taagvold & Thor Witsø: Mineraler i Vinstradalen, Oppdal
- 14.20 Alf Olav Larsen: Mineralnyheter fra pegmatittene i larvikittområdet
- 14.40 Arne Aasheim & Håkon Rueslåten: Rindebakken okerforekomst i Fyresdal
- 14.55 Anne Birkeland: Geologiens dag 2005
- 15.05 Pause
- 16.00 Gunnar Raade: Gjerdingen-ekeritten, en unik mineralforekomst
- 16.30 Terry Huizing: Minerals of the Midwestern United States
- 16.50 Knut Edvard Larsen & Stig Larsen: Mineralforekomster på Vestfold lavaplatå, del 2
- 17.10 Øyvind Pedersen & Svein Stensrud: På mineraljakt med videokamera
- 17.30 Avslutning



*Terry Huizing inspiserer en nyrenset stoff av crocoitt fra Adelaide Mine, Dundas, Tasmania, etter gruvebesøk. Foto: F S Nordrum.*

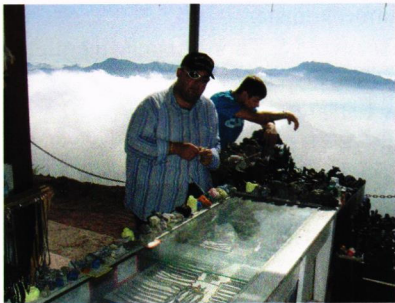


*Stilbittkrystaller opptil 2 cm og små, svakt grønne fluorapofyllittkrystaller på kalkspat fra Dalen-Kjørholt kalksteinsgruve, Brevik. Samling og foto Gunnar Jensen.*



går videre gjennom dette overveldende museet hvor det kunne ha vært meningsfylt å tilbringe en uke. - Og der på en glasshylle; fine kunstverk i stein. Glass, trodde sikkert de fleste som så dem, men de fleste så dem ikke, ikke foten heller, før jeg begynte å fikle med kameraet, - og fikk med meg et par bilder av denne brukerkunsten, utskåren av rein og klar kvarts, kanskje store krystaller. De må ha vært stødige på labben de som gjorde jobben. Gjenstandene er ikke mer enn et par millimeter tjukke. Ekte saker dette!

Det var ikke det vi ble tilbudt å kjøpe på



Vesuvus topp;  
- fine esker, fargerike mineraler, blide folk og praktfull utsikt, men bare fakes. Men det lå tonnevis med fin og tung (magnetitt?) lava overalt rundt forbi, helt gratis og lovlig. Litt god svovellukt ble det i nesa også.



Men det var nå. Stakkarne i Pompei fikk føle en annen side ved Vesuvnaboskapet i 79.e.Kr. da



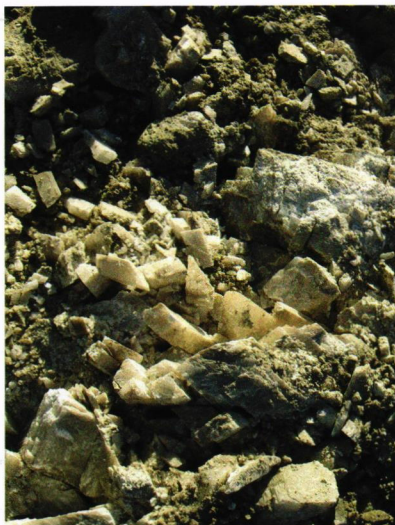
de fikk askeregnet og pyroklastiske bomber over seg. Men noen kom seg unna naturkatastrofen. De fulgte sine instinkter og løp forbi veggmaleriene med rettferdighetens guddinne, gjennom gatene med fartssperrene (helt sant du ser det på bildet) og kom seg i trygghet. Naturen er ikke rettferdig, eller urettferdig. Den bare er. Veldig



uordentlig og ulydig, og tar ikke dressur.

### Hjem

Det er nesten alltid noe på gang, på Grua, og nå står nytt tomtefelt på tur. De sprenger og står på. Her skal bli utsiktstomter; og hjem for mange, - fint! Og det blir stein - mineraler til mange samlinger. Så langt; granater, jernglans, svovelkis, masse småsnusk, også kalkspat ("Kalkspat i solnedgang" til venstre), alt i tonnevis, - og utbyggerne har slett ikke noe imot at folk samler, så ta en tur.



Den sparsomme snøen vi har hatt i vinter er allerede borte, sublimert ut i det praktfulle tørre været vi har hatt den siste måneden. Selv holder jeg nøye med en spesiell blåveisforekomst rett utenfor husnova der jeg bor. Vil den blomstre i år denne helt spesielle rosa varianten av *Anemone hepatica*? Håper det, vakkert ikke sant? ghw



### Redaksjon:

\* Redaktør; Geir Henning Wiik, N 2740 Roa, tlf. 952 52 094. - [steingw@online.no](mailto:steingw@online.no) \* Hans-Jørgen Berg, Motzfeltsgt. 21, N 0561 Oslo, tlf. 21686672, [hans.jorgen.berg@bredband.no](mailto:hans.jorgen.berg@bredband.no) eller [h.j.berg@nhm.uio.no](mailto:h.j.berg@nhm.uio.no) - \*Inge Bryhni, Mineralogisk-Geologisk Museum, Sars gt. 1, N 0562 Oslo, [inge.bryhni@nhm.uio.no](mailto:inge.bryhni@nhm.uio.no) - \*Roy Kristiansen, Postboks 32, 1650 Sellebakk, , [royanne@c2i.net](mailto:royanne@c2i.net) \* Claus Hedegaard, Strandvejen 2A, DK-8410 Rønede, tel. 8687 1400, fax 8687 1922, [claus@hedegaard.com](mailto:claus@hedegaard.com) \* Ronald Werner, [ronwer@tiscali.no](mailto:ronwer@tiscali.no) \* Lennart Thorin, Slumnäsvägen 28, S-135 61 Tyresö, tel (+)087701927. \*Og Steingrim Nuten, multi/gofor.

### E-post adresse til Stein: [steingw@online.no](mailto:steingw@online.no)

#### Korrespondenter:

Sørlandet: Olav Revheim, tlf.: 38 05 13 48, [olav.revheim@bluezone.no](mailto:olav.revheim@bluezone.no)

Vestlandet: Karl Dalen, Bønnesskogen 37, 5152 Bønnes, tlf.: 901 07 778, [karl.dalen@novasol.no](mailto:karl.dalen@novasol.no)

Nord-Norge: Per Bøe, Universitetet i Tromsø, tlf.: 77 64 40 00

STEIN gis ut 4 ganger pr. år. Enkeltabonnement/prenumerasjon kan tegnes og koster NOK 190,-/SEK 200/år. Dette kan bestilles og innbetales til: Kontnr7877 06 67320. Adr. STEIN, N- 2740 Roa.

Sverige: Postgirokonto 620 92 82 - 0. Adr. STEIN, Box 5527, S-621 05 Visby.

©2005

Rettigheter: STEIN og den enkelte forfatter

ISSN0802-9121

### Styret i Magasinet STEIN AS:

Styreleder: Harald O. Folvik. Adr.: Tormodsvei 12, 1473 Lørenskog, telefon 67 90 42 04, mobil 90 05 83 20, e-post: [haraldfo@eunet.no](mailto:haraldfo@eunet.no),

Styremedlem: Bjørn Otto Hansen, Gamle Riksvei 67, 3057 Solbergelva, 32 87 04 58, 901 87 141 [othansen@online.no](mailto:othansen@online.no)

Styremedlem: Karin Vethe, Greteløkka 9, 3160 Stokke, 33 33 94 77, 926 26 344

Varamedlem: Harald Breivik, Nordre Vardåsen 11 B, 4790 Lillesand, telefon privat: 37 27 18 50, mobil 92 45 92 09, e-mail privat: [hsbreiv@online.no](mailto:hsbreiv@online.no).

Besøk NAGS/STEINs hjemmeside på Internett: <http://www.nags.net>  
her finnes også en oversikt over alt som er skrevet  
i STEIN/NAGS-nytt gjennom tidene.



STEIN/NAGS-nytt 1981-2002 kr.10,-/eks.

Ta kontakt med Solør og

Odal geologiforening

v/ Jan Berggren 922 07 878, 62 8144 12

eller: [vinord@online.no](mailto:vinord@online.no)

**Fagpressen**

Opplysninger om format, annonsepriser mm finnes i

Fagpressekatalogen på:

[http://www.fagpressen.no/ole3p\\_F.htm](http://www.fagpressen.no/ole3p_F.htm)



# 7. NAGS STEINTREFF

## EIDSFLOSS 22. - 24. JULI 2005



### Messeprogram:

**Fredag kl. 15 - 20:**

Steinmesse med salg, bytte, utstilling og café, grillfest kl. 20.

**Lørdag kl. 10 - 18:**

Steinmesse med salg, bytte, utstilling, café og barneaktiviteter.

Messefest kl. 20.

**Søndag kl. 11 - 15:**


Steinmesse med salg, bytte, utstilling, café og barneaktiviteter.


Guidet tur til Sandekalderaen kl. 12.

Trekning av gratis lodd kl. 14.


### Opplysninger og påmelding:

Thor Sørli

 69 18 64 12

 kts@halden.net

Knut Edvard Larsen

 33 45 18 18

 familien\_larsen@c2i.net

**Oppdatert info finner du på: [www.nags.net](http://www.nags.net)**